

Cecilia Rangvin

Lunds universitet

HIS K01

Handledare Eva Helene Ulvros

Examinator Yvonne Maria Werner

Att framläggas vid seminarie: 2011-12-??

...respektera en ärlig övertygelse...

Om hur ett nej till kvinnas behörighet till prästerligt ämbete 1957 blev till ett ja 1958

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	2
Syfte och frågeställningar.....	3
Källmaterial.....	3
Avgränsningar.....	3
Disposition och metod.....	4
Teori.....	6
Fördel.....	7
Tidigare forskning.....	7
2. EN TID I FÖRÄNDRING - BAKGRUND.....	12
Kyrkobilder.....	14
Ämbetssyn.....	15
Den kyrkopolitiska bilden.....	15
Den bibliska förståelsen.....	15
3. ANALYS/DISKUSSION.....	18
Allmänna kyrkomötena 1957 och 1958.....	20
En kvinnlig insats.....	20
Var hör frågan om kvinnans behörighet till prästämbetet hemma.....	21
Paulus och bibelns auktoritet.....	23
Skapelseordningen och hierarki eller jämställdhet.....	28
Vad Gud åtskilt... det hegemoniska kvinnoidealet.....	30
Ämbetet en praktisk ordning eller instiftad av Jesus själv.....	33
Kyrkans särart samt prästkyrka eller folkkyrka, en fråga om splittring och oro.....	36
Besluten.....	39
Sammanfattning av kyrkomötena.....	39
En hegemonisk kvinnosyn.....	41
Maktkampsmotiv.....	41
Vad hände, när ett nej blev ett ja?.....	43
5. SLUTSATSER.....	45
Hur beskrivs kvinnor i debatten och då i synnerhet i förbindelse med prästämbetet?.....	45
Finns det några framträdande aktörer vid kyrkomötena och vilken betydelse för frågans utveckling har de?.....	46
Vad är det som händer när ett nej 1957 blir till ett ja 1958?.....	47
Fortsatt forskning.....	47
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	49
Tryckta källor.....	49
Litteraturförteckning.....	49
Bilaga 1 Sammanställning av kyrkomöten 1957 och 58.....	51

1. INLEDNING

Frågan huruvida kvinnor ska ha tillträde till det kyrkliga ämbetet, eller lite mer modernt uttryck: om kvinnor kan eller får bli präster är den i särklass häftigaste debatten som i modern tid stormat kring Svenska kyrkan och som än idag blommar upp med jämna mellanrum.

När jag började studera teologi 1992 hade jag inte en tanke på att någon skulle kunna ha åsikter om det, utifrån att jag är kvinna. Kvinna och präst var två begrepp, vilka var helt förenliga i min värld, då min mormors syster Alice E. Lind Jespersen var en av de första tio kvinnorna i Danmark som prästvigdes, 1959. Att det inte var så för alla blev jag snart klar över när striden om kvinnliga präster tog fart igen, i och med att förslag väckts om att ingen prästkandidat längre skulle kunna prästvigas som inte fullt ut kunde samverka med kvinnliga präster. Kyrkomötet 1994 antog sedermera förslaget. /Not/??

Debatten som fördes i början på 1990-talet, var i stora delar för mig obegriplig och det är nog först nu med den här uppsatsen som jag på ett djupare plan förstår argumentationen från olika sidor och vad som rörde sig nere under ytan. För det är en fråga som väcker många och starka känslor och då brukar det, enligt min uppfattning, handla om grundläggande värderingar eller verklighetsuppfattning som ifrågasätts, det personliga normsystemet och existentiella frågor som ifrågasätts. Jag vill nu ta första ansatsen till att förstå vad kvinnoprästdebatten 1957 och -58 verkligen handlade om.

Syfte och frågeställningar

Studien behandlar frågan om kvinnans tillträde till det kyrkliga ämbetet, ”kvinnoprästfrågan”, utifrån 1957 och -58 års kyrkomöten. 1957 röstade kyrkomötet mot lagförslaget om kvinnors tillträde till det kyrkliga ämbetet emedan det året därpå blev ett bifall till frågan. Undersökningar har gjorts om argumentation som förts på kyrkomötet och kring den mediala debatten och om det hegemoniska mansidealet. Det går att se frågan som en maktkamp på ett kyrkomötets plan, där olika aktörer rör sig och försöker hävda sin makt. Studiens frågor blir:

- Hur beskrivs kvinnor i debatten och då i synnerhet i förbindelse med prästämbetet?
- Finns det några framträdande aktörer vid kyrkomötena och vilken betydelse för frågans utveckling har de?
- Vad är det som händer när ett nej 1957 blir till ett ja 1958?

Källmaterial

Källmaterialet består av 1957 och 1958 års kyrkomötesprotokoll med bihang, vilka är diskussionsprotokoll. 1957 §6 förslag om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst, m.m. För att få en uppfattning om hur stor frågan var så avhandlades frågan tisdagen den 1 oktober mellan 10.00-23.17 och onsdag den 2 oktober 10.00-17.15 med avbrott för lunch och middag. Vid allmänna kyrkomötet 1958 behandlades lagförslaget, protokoll nummer 4, under fredagen den 26 september mellan klockan 10.00-22.53, samt lördagen den 27 september mellan 10.00-17.56 med avbrott för lunch och middag.

Källkritiskt bearbetas materialet såsom en kvarleva och förutsättningen är att protokollen är korrekt skrivna och återger vad som faktiskt sades vid kyrkomötena. Protokollen får ses som den officiella redovisningen av vad som skedde och uttalades vid de allmänna kyrkomötena 1957 och 1958.

Avgränsningar

Då frågan om kvinnans tillträde till ämbetet är enormt stor och mångfasetterad, har 1957 och 1958 års allmänna kyrkomötes protokoll valts som källmaterial, då det är något som sticker ut i och med

att ett nej blir till ett ja i frågan på mycket kort tid. Den stora och hetsiga debatten i media under samma tid väljs bort, på grund av omfattningen. Vidare hade frågan kunnat dras ut i tid från tidigt 1900-tal då kvinnor då det kyrkliga ämbetet först började debatteras, fram till 1994 då kyrkomötet fattar beslut att kräva att alla prästkandidater kan samarbeta fullt ut med kvinnliga präster. Skulle studien ha en sådan omfattning är risken stor att uppsatsen blir så schematisk att den riskerar att bli rent deskriptiv. Frågan om kvinnans tillträde till det kyrkliga ämbetet över en längre tid, kräver djupare forskning för att man ska kunna se hur och vart frågan rör sig. Slutligen tas inte liknande debatter i Danmark och Norge vid samma tid upp, då jag anser att det föreligger principiellt viktiga skillnader, därmed delar jag inte Sandahls åsikt. Han hävdar att inget särdrag finns i den svenska debatten som till stor del handlat om bibelsyn och bibeltolkning, utan har delats av motsvarande debatt i Danmark, Norge, Finland, men även i Tyskland och England och måste så få göra i en kyrka som grundas på reformationens tanke om *Sola Scriptura*.¹ Kyrkorna i Danmark och Norge är även de lutherska statskyrkor, men med den stora distinktionen, som jag ser det, att församlingarna var (och är) de som anställde och därmed valde vem de önskade ha som församlingspräst, den yttre kallelsen. Som konsekvens prästvigis ingen förrän en församling erbjudit arbete som präst, och inte såsom i Sverige genom att biskopen kallar, missiverar och därmed väljer vem som ska prästvigas. Dessutom sågs och ses prästen som statsanställd tydligare i Danmark och Norge, där starka kyrkoministerier fört frågorna direkt till riksdagarna och inte sett frågan som en intern kyrkofråga. Likaså konstaterar justitieminister Lindell att den danska och norska diskussionen kring kvinnliga präster inte lagt någon tyngd vid bibelställena.² Studien breddas alltså verken i tid, kvantitet, eller genom internationalisering.

Disposition och metod

Utgångspunkten är 1957 och 1958 års kyrkomötesprotokoll med bihang, vilka läses utifrån en hermeneutisk metod, där texten själv får tala utifrån sin kontext. Ibland kan källor som betecknas som nutidshistoria uppfattas som något som ligger väldigt nära i tiden, men mycket förändras på kort tid, vad gäller tankar, idéer och ideal, därför är det viktigt att texten själv får tala och att läsaren av idag inte lägger egna tankar och värderingar på texten. Därför blir den dåtida kontexten viktig att analysera för att förstå meningen bakom orden. Varje människa står i sin egen tid. Så är det med kyrkomötesprotokollen, emellanåt dyker det upp tankar, idéer och ideal, som idag kan te sig

---

1 Dag Sandahl *Kyrklig splittring: studier kring debatten om kvinnliga präster i Svenska kyrkan samt bibliografi 1905 - juli 1990*, Verbum Förlag, Stockholm 1993.s. 13.

2 Lindell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 6.

underliga och märkliga. Hermeneutik betyder tolka och handlar om förståelse samt förståelse av pusselbitarna som bildar en större enhet, ett borrande neråt inåt i källmaterialet, den så kallade *hermeneutiska cirkeln*.³

Ödmans hermeneutiska förhållningssätt, där han ställer upp två principer dels *det öppna frågandets princip*, dels förhållandet till *vår förförståelse* är vägledande för studien. Ur dessa har handlingsprincipen, som uppmanar till sökandet av information och kunskap som har potential att på ett oväntat sätt förändra eller ändra de egna redan existerande tolkningarna, eller något som kanske står i direkt motsats eller i konflikt med de egna tidigare tolkningarna, samt öppenhetsprincipen, vilken även inkluderar förförståelsen, det vill säga att öppet redovisa och förklara sina tolkningar men även förförståelsen som influerar tolkningarna. Kontexten blir som sagt ett viktig stöd för att förstå vad som sägs vid kyrkomötena, det så kallade koherenskritieriet, att samstämmighet skall råda mellan de små pusselbitarna och bilden de tillsammans bildar, det större systemet av tolkningar blir ett sätt minska förförståelsens inflytande, samt för att ge förklaring åt sådant som inte låter sig tolkas rakt av.⁴

Då ingen tolkare står utanför sig själv, utan alla också är en del av den värld de lever i, vilket i sin tur påverkar hur vi ser på saker och ting och därmed ger en förförståelse i tolkningen av källmaterialet, så går det inte att tolka förutsättningslöst. För att precisera det: jag är teolog och prästvigd samt kvinna, därmed har jag i handling tagit sida i debatten som ska analyseras, kanske en anakronistisk syn på det hela, men faktum kvarstår, teologisk står jag på den liberala sidan i debatten. Min position kommer att färga tolkningen och därför poängteras att studien har ambitionen att vara objektiv sanning, utan min tolkning av en händelse.

Kyrkomötesdebatterna diskuterar saker som vid en första anblick kan te sig enkla och raka, men var hör frågan om ämbetet hemma? Är det en bibelfråga, en tolkningsfråga? Eller är det rent praktiska aspekter som skall styra beslutet? Och vari grundas ovan tanke; i den bibliska skapelseordningen eller i jämlikhetsidén? Och vad får det slutligen för betydelse för hur man ser på kyrkan? Den hermeneutiska metoden har här varit till hjälp för att borra djupare ner i frågeställningen och

3 Mats Alvesson & Kaj Sköldberg *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund, 2008, s. 189-190, Per-Johan Ödman *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*. Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2007, s. 23-???

4 Per-Johan Ödman *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*. Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2007. s. 235-243.

problematiken, för att komma åt vad och hur människorna tänker. Kyrkomötesdebatterna rör sig som en debatter gör, organiskt, men jag försöker följa den så kronologiskt som möjligt utifrån sju teman som framvaskats: En kvinnlig insats, Var hör frågan om kvinnans behörighet till prästämbetet hemma..., Paulus och bibelns auktoritet, Skapelseordningen och hierarki eller jämställdhet..., Vad Gud åtskilt... det hegemoniska kvinnoidealet, Ämbetet en praktisk ordning eller instiftad av Jesus själv..., Kyrkans särart samt prästkyrka eller folkkyrka, en fråga om splittring och oro. Genom att titta på olika tankar som tas upp och vad som sägs i dem vaskas sedan kvinnosyn och skillnader i resonemang mellan 1957 och 1958 fram när ”kvinna och ämbete” diskuteras.

Slutligen anläggs ett aktörssperspektiv, med hjälp av Bourdieus fältteori för att försöka förstå hur ett ”nej” 1957 kunde bli ett ”ja” 1958. De aktörer och debattörer som jag koncentrerar mig på är de som återkommer, från 1957 till 1958.

Teori

Kyrkomötet kan ses som ett fält då många intressen återfinns och det råder konkurrens om utrymmet. Aktörerna bär med sig kapital i form av politisk makt (ecklesiastik departementet som driver regeringen och riksdagens åsikter) men även symboliskt kapital (biskopar och präster), dessutom finns det lekmän som kanske besitter annat kapital. En av de stora teoretikerna bakom ett aktörsperspektivet är Pierre Bourdieu med sin fältteori, där olika sociala ”fält” definieras där konkurrens råder. Den enskilde eller kollektive aktören tillförskansar sig ”kapital” för att hävda sin makt, just kapitalet är mångfasetterat och består inte enbart av likvida medel, utan även av social, kulturell och symbolisk status, vilka ger aktören en starkare eller svagare röst och position i maktkampen inom fältet, kapitalet kan aktören bära med sig mellan olika fält. Aktörens ”habitus” avgör vidare aktörens förmåga att utnyttja och förstå situationen samt fältet och därmed navigera med de förutsättningar som just han eller hon äger, och avgör slutligen aktörens avancemang inom fältet. Jag kommer här att utgå från Firms definition av Bourdieus fältteori.⁵

Fördel

Att välja hermeneutisk metod har en dubbel betydelse här, dels för att den uppmärksammar och

---

5 Ferm, Olle, "Bengt Jönsson Oxenstierna. Riddare. lagman, riksföreståndare och boksamlare": *Bengt Jönsson Oxenstierna och hans värld*. Red Olle Ferm, Staffan Nyström. Stockholm 2004, s. 15ff.

begränsar min förförståelse inför ämnet genom kontextualiseringen och koherensprincipen, dels för att belysa en av debattens inre frågor: den exegetiska och synen på bibeln, där hermeneutiken först utvecklades.

Fördelen med att använda ett aktörsperspektiv i studien blir att kunna visa att de enskilda personerna påverkar, verken kyrkan eller några andra institutioner är begränsade av strukturer – det är människorna som skapar strukturerna och kan omförhandla och förändra dem. Det individuella ansvaret är vidare en stark fördel. Ett aktörsperspektiv belyser den enskilda individens ansvar och påverkan och Bourdieus fältteori förklarar varför vissa aktörer lyckas bättre än andra. Förhoppningen är att ett aktörsperspektiv med Bourdieus fältteori kan ge en ökad förståelse för vad som hände och varför besluten blev som de blev. För ser man endast till en språklig analys av kyrkomötesprotkollen, vilka är diskussionsprotokoll innehållande värtaliga och retoriskt finslipade tal, så missar man mottagandet av talen, varför vissa personer vinner gehör för sina tankar medan andra inte gör det, vilket i ett efterhandsperspektiv kan te sig underligt om man inte även studerar aktörsperspektivet.

Därför kommer det att bli intressant att försöka vaska fram några aktörer enskilda eller kollektiva, som kan få stå representanter för maktstriden. Kyrkans fält med biskopar och präster, politikens fält med statsråd och chef för ecklesiastikministeriet, samt ett antal lekmän som bär med sig annat kapital. Alla kommer de in på kyrkomötets fält där ett maktspel kommer att utspela sig. Hur och varför önskar jag ta reda på.

Tidigare forskning

Mycket har skrivits om kvinnans tillträde till prästerlig tjänst, ”kvinnoprästfrågan”, men då frågan ofta setts som en tros- och teologisk fråga har mycket varit partsinlagor i debatten och förvånansvärt lite forskning har gjorts kring en av de största och hårdaste debatterna gällande Svenska kyrkan i modern tid, eller kanske just därför. Den tidigare forskningen är därför uppdelad här nedan för att enkelt visa vilken kategori litteraturen tillhör, först redovisas den akademiska forskningen, därefter uppsatser från kandidatnivå och uppåt, sist det som var partsinlagor i debatten runt 1957 och 58, vilka ofta är skrivna av akademiker.

Den akademisk forskning

Carl-Gustaf Andrén går igenom frågan om kvinnliga präster på 1920-talet i betänkandet från Lund i *Frågan om kvinnliga präster. Ett debattinlägg från teologiska fakulteten i Lund på 1920-talet*, från 2004. Andrén beskriver, Edvard Rodhe, biskopen i Lunds, expertutredning, vilken slutligen konstaterar att motståndet grundar sig i praktiska synpunkter och känslomässiga skäl, då man inte följer Paulus i allt.⁶

Johanna Gustavsson, etiker, undersöker paradigmskiftet i sin avhandling kring hur synen på manen och kvinnan, manligt och kvinnligt byggs upp inom Svenska kyrkan under efterkrigstiden 1945-1985. Hon tar upp tre områden: sexualitet och kön, äktenskap och samlevnad, samt relationen mellan tradition och modernitet.⁷

Dag Sandahl gör en materialstyrd studie om splittring och går till Svenska kyrkan och kvinnoprästdebatten under 1950-talet för att på så vis söka modeller för samverkan i en fråga som hotar att splittra kyrkan i sitt arbete i kyrkohistoria: *Kyrklig splittring*, från 1993. Att betrakta *Kyrklig splittring* som ett akademiskt vetenskapligt verk av dignitet är en aningen svårt då metodval beskrivs på fem rader med ord som historisk och systematisk metod, utan konkretisering till vilka metoder som skall användas, ingen teori anbringas heller. Snarast får verket betraktas som en förtjänstfull inlaga i debatten, då det genomgående är så att motståndarsidan får utrymme och vars åsikter väl går igenom, emedan förespråkarna mestadels kommer till tals när starka motargument kan uppvisas i debatten. Problematiseringar kring jämställdhet, allas lika värde och förespråkarnas övriga argumentering som tas upp i kyrkomötesdebatten berörs knappt, då det inte stämmer in i den givna över-och underordningen som drivs av motståndarsidan. Likaså berörs frågor såsom bibelsyn, bibelbruk på ett schematisk sätt där det rör sig om en beskrivning om hur olika bibelställen diskuterades i debatten, framför allt: 1Korintierbrevet 14:34-38 och 1Timotheosbrevet 2:11-15.

Tord Simonsson gör en genomgång som får betecknas som hermenutisk, katalogisering samt analys av debatten och argumenten vid kyrkomötena 1957 och 58, i *Kyrkomötet argumenterar* från 1963. Han lyfter fram tre huvudområden för argumentationen, med undergrupper: Bibeln, Tradition och

---

6 Carl-Gustaf Andrén "Frågan om kvinnliga präster. Ett debattinlägg från teologiska fakulteten i Lund på 1920-talet": *Arkiv-Fakultet-Kyrka, Festskrift till Ingmar Brohed*, Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv, 2004.

7 Johanna Gustavsson *Kyrka och kön - om könskonstruktioner i Svenska kyrkan 1945-1985*. Brutus Östlings Bokförlag Symposium, Stockholm/ Stehag, 2001.

Kyrkans ”bästa” som målsättning.⁸

Maria Södling utgår från en genusvetenskaplig och till viss del teologisk teori i sin diskursiva doktorsavhandling i systematisk teologi, *Oreda i skapelsen - kvinnligt och manligt i Svenska kyrkan under 1920- och 30-talen*, från 2010. Hon undersöker hur mellankrigstidens kyrkliga aktörer tänkte sig mäns och kvinnors uppgifter och egenskaper på tre områden: i hemmet, i nationen och i kyrkan. Eftersom genus kan sägas organisera tillvaron och Södling beskriver en kristendom för män och en annan för kvinnor, och undrar sedan hur den kristna tron beskrivs? Den gudomliga kärleken får en moderlig kvalitet, men till större delen beskrivs kristendomen i manliga termer, vilken också är den ideala kristendomen och kyrkan, vilket kan ses som en allmän kulturkritik och reaktion på moderniteten. Kärnan ligger ändå, menar Södling i upprätthållandet av gränsdragningen mellan könen.⁹

Äntligen stod hon i predikstolen! Historiskt vägval 1958, är en antologi 50 år efter beslutet om kvinnliga präster. Det är dags att ifrågasätta, komplicera och förnya historieskrivningen, skriver Anders Wejryd i förordet, för bakom ifrågasättandet av kvinnliga präster finns fler strider, tolkningsrätten, vad evangeliet är, relationen mellan evangelium och präst, vad kärnan för kyrkan är, och vem som ska bestämma i kyrkan samt över- och underordning. Antologin är en fördjupning om på vilket sätt och hur beslutet påverkat kvinnor och samhälle.¹⁰

Uppsatser

Susanne Carlsten jämför i sin kandidatuppsats i kristen åskådning: *Kvinnan och maktens ämbeten: En studie av argumenten mot kvinnors rätt till prästämbetet i jämförelse med argumenten mot kvinnors tillträde till övriga statliga ämbeten*, argumentationen mot kvinnliga präster 1957 och 1958 gentemot argumentationen mot kvinnors tillträde till andra statliga ämbeten, utifrån manliga maktstrategier och lyfter fram det hegemoniska mansidealet, hon utgår här ifrån Reneé Frangeur, som i sin tur bygger på Yvonne Hirdmans teorier om isärhållande och hierarki. Carlsten visar på åtta

---

8 Tord Simonsson *Kyrkomötet argumenterar. Kritisk analys av argumenttyper i diskussionerna vid 1957 och 1958 års kyrkomöten om »kvinnans behörighet till prästerlig tjänst»*, CWK Gleerup, Lund, 1963.

9 Maria Södling, *Oreda i skapelsen. Kvinnligt och manligt i Svenska kyrkan under 1920-och 30-talen*. Uppsala universitet, Uppsala, 2010.

10 *Äntligen stod hon i predikstolen!: Historiskt vägval 1958*, redaktör Boel Hössjer Sundman, Svenska kyrkan och Verbum Förlag, Stockholm, 2008.

olika argument mot kvinnliga präster, vilka används i debatten 1957-58: bibeln, bibeln och tidbundenheten, Guds ord, skapelseordningen, ett särskilt ämbete för anpassat för kvinnor, kyrklig splittring, samt att tiden ännu inte är mogen, nyttoaspekten av kvinnliga präster.¹¹

Åsa Jonsson, gör en jämförande studie, i religionsvetenskap 2008: *Svenska kyrkan. Vad hände under 1950-talet som förändrade kyrkan för framtiden?* Hon jämför kyrkans medlemsstatistik med de stora debatter, händelser och diskurser som figurerat inom kyrkan under 1950-talet. Hedeniusdebatten, Helanderaffären, religionsfrihetsfrågan samt kvinnoprästdebatten lyfts fram. Jonsson konstaterar att kvinnoprästfrågan fått genomslag i minskat medlemsantal emedan kyrkan i de andra lägen lyckats dämpa medlemsbortfallet med motåtgärder, gick det inte i kvinnoprästfrågan.¹²

Övriga

Erik Sjöberg, exegetisk sakkunnig i kommittén, går i försvar i *Exegeterna om kvinnliga präster* 1953, gentemot den så kallade *Exegetdeklarationen* 1951. Först publiceras sakkunnigutlåtandet och därefter exegeternas deklaration, vilken är underskriven av alla professorer och docenter i nya testamentets exegetik, utom en. Därefter söker Sjöberg svar på exegeternas motivation och går i polemik med den. Hans slutsats är att den kvinnosyn som nämns i Första Korintierbrevet 11:2-16 är avgörande för de exegeter han gått igenom, de delar Paulus uppfattning och menar att det är den rätta kristna kvinnosynen och därmed kan ämbetet inte öppnas för kvinnor.¹³

Gustaf Wingren, professor i systematisk teologi tar i *Kyrkans ämbete* 1958 upp just ämbetsteologin och vad som ligger bakom de olika riktningarna. Problemet, menar Wingren, är när man går till bibeln och frågar efter vad till exempel en ”präst” är, eftersom frågan då bestäms av nutidens förståelse av ordet. Wingren går vidare till Luther och påpekar att ämbetet ses som ett redskap för evangeliet och inte är en storhet i sig. Och konstaterar att allt som tjänar evangelium är gott samt att

---

11 Susanne Carlsten, *Kvinnan och maktens ämbeten: En studie av argumenten mot kvinnors rätt till prästämbetet i jämförelse med argumenten mot kvinnors tillträde till övriga statliga ämbeten*, <http://www.uppsater.se/upsats/edf252a28d/> kandidatuppsats, Institutionen för religion och kultur, Linköpings universitet, 2006.

12 Åsa Jonsson, *Svenska kyrkan: vad hände under 1950-talet som förändrade kyrkan för framtiden?* <http://hig.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:120182> kandidatuppsats, Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap, Högskolan i Gävle, 2008.

13 Erik Sjöberg *Exegeterna om kvinnliga präster*, Svenska kyrkans diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm, 1953.

bibeln inte kan användas som kyrkolag. Kyrkans grund är dopet, inte i ämbetet. Därför är kvinnas tillträde till ämbetet inte en bibelfråga eller bekännelse fråga.¹⁴

---

14 Gustaf Wingren *Kyrkans ämbete*, Gleerups, Lund 1958.

2. EN TID I FÖRÄNDRING - BAKGRUND

Det är många kontexter som vävs ihop och bildar den arena som kyrkomötena 1957 och 58 utspelar sig på. Inte så länge sedan, men ändå många tankar och föreställningar som skiljer sig från de gängse diskurserna idag. Den inomkyrkliga kontexten med olika syner på vad kyrka, *ecclesia*, är och inte är och vad och hur det kyrkliga ämbetet konstitueras och i centrum för hela denna diskurs bibelsynen. Den samhälleliga debatten med en kvinnorörelse som drivit fram kvinnans bemyndigande och rösträtt och ökad jämställdheten mellan könen.

Hur såg det då ut i våra grannländer? I Danmark begärde en församling på Falster att få en kvinnlig prästkandidat till präst och gick därmed händelserna i förväg, i och med att en proposition om ändring av lagen förelåg till riksdagen 1946. Norge fick kvinnor tillträde till prästtjänst fullt ut 1956 efter långvariga debatter i stortinget och en församlingstjänst för kvinnor som inrättats redan 1936. Finland hade från 1954 en specialtjänst för kvinnliga teologer.¹⁵

I Sverige antogs Kyrkolagen 1686 som bygger på bekännelseskriterierna från reformationen, inget av dem behandlar frågan om kvinnliga präster, utan vid den här tiden utgick man från att endast män kunde bli präster, lärare, klockare eller kyrkomusiker. 1957 ser verkligen mycket annorlunda ut, då har kvinnor tillträde till teologisk utbildning och den så kallade praktiken (praktisk teologisk övningskurs).¹⁶

Hur växte frågan om kvinnliga präster fram? Redan 1919 togs frågan om kvinnors tillträde till kyrklig tjänst upp av både kyrka och stat. Statsmakten utredde frågan om kvinnors tillträde till statlig tjänst och ställde sig positiv till att även öppna prästämbetet för kvinnor (SOU 1923:22), efter att kvinnor 1921 erhöll rösträtt och gifta kvinnor blev myndigförklarade. Domkapitlen ställde sig dock avvisande, så förslaget ledde aldrig till någon lagändring vad gäller prästämbetet. Vid biskopskonferensen antogs en utredning av en specialtjänst för kvinnor, då man inte ville öppna prästämbetet för kvinnor. Debatten om kvinnliga präster var stark mellan åren 1923 och 25 men ledde inte till mer än att kvinnor fick rätt att vara ledamöter vid Allmänna kyrkomötet. Södling poängterar här att den inomkyrkliga debatten skiljer sig från den samhälleliga vad gäller synen på

---

15 Kung. Maj:ts skrivelse nr. 6: Bihang till Allmänna kyrkomötet 1957, s. 4-7.

16 Kungl. Maj:ts skrivelse nr 6: Bihang till Allmänna kyrkomötets protokoll 1957, s. 3, Gustaf Wingren, *Kyrkans ämbete*, Gleerups, Lund 1958, s. 20.

kvinnan.¹⁷

1938, när prästämbetet först öppnades för kvinnor i Norge, kom frågan upp igen. Manfred Björkquist, sedermera biskop, motionerade 1938 till Allmänna kyrkomötet, om inrättandet av en ny kyrklig tjänst, ej prästtjänst, inom kyrkan, men debatten däromkring kom att handla om kvinnor som präster. Teologiprofessorn i Uppsala Anthon Fridrichsen uttalade sig vid kyrkomötet och slog fast att om kvinnliga präster blev en realitet så kunde man ej hänvisa till bibeln, för den uttryckte en annan syn. Kyrkomötet kom att begära en ny utredning, vilken inte ledde till något nytt. Margit Sahlin, senare en av de första kvinnor att vigas till präst, backades upp av Manfred Björkquist och uttryckte i artiklar sin vision om ett ämbete med vigning inom kyrkan för kvinnor med inriktning på själavård, förkunnelse och undervisning, men utan gudstjänstledning eller sakramentsförvaltning. Detta väckte kvinnorörelsen i Sverige som uppvaktade både ecklesiastikministern Arthur Engberg och ärkebiskop Erling Eidem med en begäran om en utredning om kvinnliga präster, då Sahlins tanke inte delades och man ansåg att förkunnelse och sakramentsförvaltning hörde samman i en luthersk kyrka. Vidare fanns tanken om alla lika värde utan hänsyn till kön, klass, nation eller ras.¹⁸

Efter kriget fick frågan ånyo kraft, visserligen undantogs prästämbetet vid 1945-års lag om kvinnans behörighet till statlig tjänst, men 1946 tillsattes en utredning av frågan om kvinnans behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster. Sakkunnige statsrådet Quensel hyser uppfattningen att eftersom brytandet av en urgammal tradition ofta väcker motstånd och skapar motsättningar, så är det av vikt att ”först måste giva kvinnan ett tillfälle att praktiskt visa vad hon kan uträtta i det kyrkliga arbetet.”¹⁹ Utredningen hade en bred sammansättning av teologer, församlingspräster, kvinnor och politiker. Värt att notera är att Junker, som återkommer vid kyrkomötena 1957 och 1958 sitter med här som sakkunnig. Ragnar Askmark, sedermera biskop, skrev en översikt där han kom fram till att Martin Luther var negativ till kvinnliga präster, både ifråga om ordning och lämplighet men också för att Luther känt sig bunden av Pauli texter, för rent teoretiskt hade Luther kunnat erkänna kvinnliga präster menade Askmark. 1950 kom utredningen med ett betänkande där frågan lyftes fram som en ordningsfråga och inte som en teologisk- eller trosfråga, med andra ord kvinnor skulle kunna inneha kyrkligt ämbete, med smärre förbehåll utifrån synen att kyrkan behöver

---

17 Bihang till Allmänna kyrkomötets protokoll 1957, Kungl. Maj:ts skrivelse nr 6, s. 8-11. Södling s. 13-15. Greta Wieselgren, *Den höga tröskeln. Kampen för kvinnans rätt till ämbete*, Gleerups Förlag, Lund, 1969, s. 239.

18 Ingemar Brohed (red.)/ Inga Wernolf (red.) *Sveriges kyrkohistoria. 8, Religionsfrihetens och ekumenikens tid*. Verbum i samarbete med Svenska kyrkans forskningsråd, Stockholm, 2005, s. 158- 159. Södling s. 241- 247

19 Bihang till Allmänna kyrkomötets protokoll 1957, Kungl. Maj:ts skrivelse nr 6, s.13.

den kvinnliga insatsen och mäns och kvinnors jämställdhet. Mot det hade emellertid en minoritet i utredning reserverat sig med hänvisning till bibeln, traditionen och kyrkans bekännelse. De nytestamentliga universitetsforskarna ingrep nu, 1951, och kom med en skrivelse som kommit att gå under namnet *Exegetdeklarationen*, författad av Åke V. Ström, docent i religionshistoria. Det vill säga *inte* utav en av de verkliga exegeterna! Deklarationen menar att kvinnliga präster skulle vara ett avsteg från troheten gentemot bibeln och hänvisar till Jesus val av apostlar och Pauli ord om kvinnans ställning i församlingen, vilka ses som anses evigt giltiga. Uppfattningarna kommer till uttryck i boken *En bok om kyrkans ämbete*, som var en ett arbete från forskarseminariet i dogmatik vid Uppsala universitet och fick stor genomslagskraft i debatten. Kyrkans remissinstanser avslög utredningens förslag om att öppna upp det kyrkliga ämbetet för kvinnor, då man inte såg något behov av kvinnor som präster i kyrkan. 76 av de 119 tillfrågade församlingarna och kyrkliga samfälligheterna ställer sig dock positiva till införandet av kvinnliga präster, och då är det ofta kyrkofullmäktigen som röstat igenom svaret gentemot kyrkoråden som ställt sig nekande. I de remissinstanser som inte var kyrkliga var tongången en annan: Då Svenska kyrkan är en statskyrka, måste hon följa samhällets normer vad gäller demokrati och jämställdhet mellan könen. En växande kyrka-stat konflikt pyrde. Biskopsmötet arbetade under ledning av ärkebiskop Yngve Brilioth med försök att skapa en alternativ tjänst, kallad församlingsadjunktur, vilken skulle vara öppen för både kvinnor och män.²⁰

Kyrkobilder

Den teologiska bakgrunden till kyrkomöten 1957 och 1958 kan delas upp i tre olika kyrkosyner, som får betydelse för hur man kommer att se på ämbetsfrågan. Liberalteologin, framvuxen ur upplysningstidens vetenskapsideal, vilken såg urkyrkan som framvuxen ur autonoma församlingar, vilka först senare bildade en sammanhängande kyrka, *ecclesia*. Som en motbild till liberalteologin växte *den nya kyrkosynen* fram, efter 1920-talets omtolkning av bibeltexterna och urkyrnas texter, och blev en stark trend efter kriget. *Den nya kyrkosynen*, där biskop Bo Giertz blev en stark frontfigur, pekar på Kristus som den som inrättade kyrkan och kyrkan ses som Kristi kropp och Kristus såsom kyrkans huvud, en syn som vid tiden starkt företrädades av de teologiska fakulteterna i Lund och Uppsala, varifrån kyrkan oftast hämtade sina biskopar. Det är viktigt att notera, *den nya kyrkosynen* vänder sig mot individualismen, den enskilde medlemmen är inte konstituerande för kyrkan såsom *ecclesia*. Därmed går man emot synen på kyrkan såsom summan av medlemmarna,

---

²⁰ Bihang till Almäna kyrkomötets protokoll 1957, Kungl. Maj:ts skrivelse nr 6, s.12- 16, 24. Brohed & Wernolf, s. 208- 210.

folkkyrkotanken, utan i dopet upptas den enskilde i kyrkan. Dessutom fanns den högkyrkliga kyrkosynen som framför allt företrädde av Gunnar Rosendal, kanske mer känd som fader Gunnar i Osby. Även han tog sin utgångspunkt i synen på kyrkan som *Corpus Christi*, och ser därmed kyrkan som grundad av Kristus och som fortsätter Jesu verk och försoningsgärning, kyrkan blir då en del av kristologin, hur man ser och tolkar Jesus som Kristus, därmed blir kyrkan också en företrädare för Kristus.²¹

Ämbetssyn

Då *den nya kyrkosynen* ser kyrkan som en representation av Kristus, så dras en tankelinje till ämbetet, inte personen, som även den är en Kristusrepresentation, given av Gud för att förvalta nådemedlen. Dock är nådemedlen inte beroende av ämbetsbärrarens person för sin giltighet, då luthersk tradition skiljer mellan ämbetet och personen som innehar detsamma, ämbetet är inte en position mellan Gud och människa, där nådemedlen ska förmedlas utan ett medel för Guds verkan i ordet och sakramentet. Därmed kan inte ämbetet styras av olika tiders syn på detsamma.²²

Den kyrkopolitiska bilden

Hösten 1951 bildar socialdemokrater och bondeförbundare regering och bondeförbundaren Ivar Persson från Skabersjö utses till ecklesiastikminister. Bondeförbundet som hade lång tradition av lojalitet gentemot kyrkan, ville inte driva frågan men 1955 framfördes krav i riksdagen att ärendet skulle tas upp innan det gick vidare till kyrkomötet, förslaget föll. En skrivelse skickas till kyrkomötet 1957 med ett lagförslag om att öppna prästämbetet för kvinnor, Persson anger två skäl: dels principen om mäns och kvinnors legala jämställdhet i det svenska samhället, dels omsorgen om Svenska kyrkans bästa.²³

Den bibliska förståelsen

Debatten på kyrkomötena kommer att handla en hel del om tolkning av bibeln. Ett av de oftast förekommande ställena som anförs i debatten är Första Korintierbrevet 14:34-38. Nedan återgiven i

---

21 Brohed & Wernolf, s. 148-149.

22 Brohed & Wernolf, s. 149-150.

23 Brohed & Wernolf, s. 210.

1917 års översättning, vilken var den då gällande. En mycket enkel teologisk förklaring ges nedan.

³⁴Såsom kvinnorna tala i alla andra de heligas församlingar, så må de ock tala i edra församlingar. Det är dem icke tillstätt att tala, utan de böra underordna sig, såsom lagen bjuder. ³⁵Vilja de hava upplysning om något, så må de hemma fråga sina män; ty det är en skam för en kvinna att tala i församlingen. ³⁶Eller är det från eder som Guds ord har utgått? Eller har det kommit allenast till eder? ³⁷Om någon menar sig vara en profet eller en man med andegåva, så må han ock inse att vad jag skriver till eder är Herrens bud. ³⁸Men vill någon icke inse detta, så vare det hans egen sak.²⁴

Korintierbrevet är skrivet av profeten Paulus till församlingen i Korint, en stad som var känd för sitt syndiga leverne. Paulus är en skicklig skribent i det grekiska språket, koiné som användes vid tiden och väl förtrogen med grammatik och ord. Verserna är hämtade från ett stycke som handlar om de kristnas sammankomster och inleds med förhållningsregler som handlar om ordning, på så vis att man ska invänta sin tur att tala, profetera eller tala i tungor och avslutas med en förmaning om att Gud är fridens Gud, inte oordningens. Därefter kommer ovan stycke. Det är viktigt att notera inför kommande diskussion är ”det är dem icke tillstätt att tala”, hur ordet λαλεω som det står i grundtexten betyder just prata, tala till skillnad från λεγω som ofta används i Jesu utsagor i evangelierna och översätts ”jag säger...”. Vidare hänvisar man till ”...underordna sig, såsom lagen bjuder”, underordning i betydelsen att kvinnan hierarkiskt står under mannen och ses som hans ägodel, ”lagen” som omtalas är den mosaiska som återfinns i Gamla testamentet och den andra skapelseberättelsen i 1 Mos 2. Slutligen säger Paulus ”vad jag skriver till eder är Herrens bud”, att Paulus skriver på Jesu eget uppdrag och brevet eller påbuden därför kan ses som givet av Jesus själv.

Det andra bibelstället som ofta refereras till är Första Timotierbrevet 2:11-12.

¹¹Kvinnan bör i stillhet låta sig undervisas och därvid helt underordna sig. ¹²Däremot kan jag icke tillställa en kvinna att själv uppträda såsom lärare, ej heller att råda över sin man; fastmer må hon leva i stillhet.²⁵

Ovan kommer från Paulus brev till den unge församlingsföreståndaren i Efesos, Timoteus och tillhör de så kallade herdabreven, riktade till ledarna i församlingarna. I Första Timotierbrevet varnar Paulus för irrläror och manar till fasthet i tron, men hänvisar inte till något Herrens bud, i frågan.

---

24 Första Korintierbrevet 14:34-38: 1917-års bibelöversättning, http://runeberg.org/bibeln/46_14.html hämtad 2011-11-01.

25 Första Timotierbrevet 2:11-12: 1917-års bibelöversättning http://runeberg.org/bibeln/54_02.html hämtad 2011-11-19.

Sjöberg pekade på Första Korintierbrevet 11:2-16 betydelse för kvinnosynen:

²Jag prisar eder för det att I i alla stycken haven mig i minne och hållen fast vid mina lärdomar, såsom de äro eder givna av mig. ³Men jag vill att I skolen inse detta, att Kristus är envar mans huvud, och att mannen är kvinnans huvud, och att Gud är Kristi huvud. ⁴Var och en man som har sitt huvud betäckt, när han beder eller profeterar, han vanäras sitt huvud. ⁵Men var kvinna som beder eller profeterar med ohöljt huvud, hon vanäras sitt huvud, ty det är då aldeles som om hon hade sitt hår avrakat. ⁶Om en kvinna icke vill hölja sig, så kan hon lika väl låta skära av sitt hår; men eftersom det är en skam för en kvinna att låta skära av sitt hår eller att låta raka av det, så må hon hölja sig. ⁷En man är icke pliktig att hölja sitt huvud, eftersom han är Guds avbild och återspeglar hans härlighet, då kvinnan däremot återspeglar mannens härlighet. ⁸Ty mannen är icke av kvinnan, utan kvinnan av mannen. ⁹Icke heller skapades mannen för kvinnans skull, utan kvinnan för mannens skull. ¹⁰Därför bör kvinnan på sitt huvud hava en »makt», för änglarnas skull. ¹¹Dock är det i Herren så, att varken kvinnan är till utan mannen, eller mannen utan kvinnan. ¹²Ty såsom kvinnan är av mannen, så är ock mannen genom kvinnan; men alltsammans är av Gud. ¹³Dömen själva: höves det en kvinnan att ohöljd bedja till Gud? ¹⁴Lär icke själva naturen eder att det länder en man till vanheder, om han har långt hår, ¹⁵men att det länder en kvinna till ära, om hon har långt hår? Håret är ju henne givet såsom slöja. ¹⁶Om nu likväl någon vill vara genstridig, så mån han veta att vi för vår del icke hava en sådan sedvänja, ej heller andra Guds församlingar.

Slutligen hänvisas till skapelseordningen i den andra skapelseberättelsen, i Första Moseboken 2:18-23

¹⁸ Och HERREN Gud sade: »Det är icke gott att mannen är allena. Jag vill göra åt honom en hjälp, en sådan som honom höves.» ¹⁹ Och HERREN Gud danade av jord alla markens djur och alla himmelens fåglar, och förde dem fram till mannen för att se huru denne skulle kalla dem; ty såsom mannen kallade var levande varelse, så skulle den heta. ²⁰ Och mannen gav namn åt alla boskapsdjur, åt fåglarna under himmelen och åt alla markens djur. Men för Adam fann han icke någon hjälp, sådan som honom hövdes. ²¹ Då lät HERREN Gud en tung sömn falla på mannen, och när han hade somnat, tog han ut ett av hans revben och fyllde dess plats med kött. ²² Och HERREN Gud byggde en kvinna av revbenet som han hade tagit av mannen, och förde henne fram till mannen. ²³ Då sade mannen: »Ja, denna är nu ben av mina ben och kött av mitt kött. Hon skall heta maninna, ty av man är hon tagen.»²⁶

och i Första Moseboken 3:16.

¹⁶ Och till kvinnan sade han: »Jag skall låta dig utstå mycken vederböda, när du bliver havande; med smärta skall du föda dina barn. Men till din man skall din åtrå vara, och han skall råda över dig.»²⁷

Det finns två uttalade skapelseberättelser i gamla testamentet, i den första skapas människan till Guds avbild ”till man och kvinna skapade han dem”²⁸. Här i den andra skapelseberättelsen, uttrycks en hierarkisk ordning mellan man och kvinna, där kvinnan är skapad ur mannen till hans sällskap i hans värld.

26 Första Moseboken 2:18-23: 1917-års bibelöversättning http://runeberg.org/bibeln/01_02.html hämtad 2011-11-19.

27 Första Moseboken 3:16: 1917-års bibelöversättning http://runeberg.org/bibeln/01_03.html hämtad 2011-11-21.

28 1 Mos 1: 27: 1917-års bibelöversättning http://runeberg.org/bibeln/01_01.html hämtad 2011-11-21.

3. ANALYS/DISKUSSION

Nu stiger debattörerna och aktörerna strax in på scenen, 1957 års Allmänna kyrkomöte skall snart begynna. Den största och livligaste frågan handlar om lagförslaget som skickats ut från Kungl. Maj:t den 16 augusti 1957, och efter livliga debatter i media och särskilda utskottets offentliga betänkande, skall nu frågan om kvinnliga präster diskuteras.

Särskilda utskottets betänkande från den 20 september 1957, innehåller en historisk genomgång av vad som hänt i ärendet och konstaterar att de sakkunniga konstaterat visst finns det oro för strid, men att i en folkkyrka måste även folkets röst via riksdag och rådande opinion få påverka. Sakkunnigutredningen avvisar tanken på en särskild kvinnligt ämbete med själavård och förkunnelse men utan sakramentsförvaltning. Persson som är chef för ecklesiastik departementet fördrar ärendet för särskilda utskottet och tar upp en del av de skäl som finns för att öppna ämbetet för kvinnor: mäns och kvinnors rättsliga likställdhet, omsorgen om kyrkans bästa, och några av de skäl som anförts emot såsom: trohet mot bibeln, kyrkans tradition, ekumeniska konsekvenser samt oro och splittring. Persson påpekar vikten av att ingen församling påtvingas kvinnliga präster. I utskottets betänkande konstaterar man att för många är jämställdhetskravet berättigat, men inom råder det endast samstämmighet om att kvinnans insatser i kyrkan varit och är oumbärliga, men frågan måste ses ur en kristen synvinkel och utifrån bibeln och den kristna människosynen betonar människors lika värde men också deras olika uppgifter och förmågor, därför är inte nya testamentets ämbetsuppfattning att det handlar om tjänster till vilka alla kan söka, utan det är ett uppdrag. Utskottet gör här en distinktion att när Paulus talar i Första Korintierbrevet så gäller det inte profeterna, som kallats direkt av Gud, utan de andra ämbetena där yttre kallelse och vigning finns, därför måste förbudet för kvinnan idag gälla förkunnelsen av Guds ord. Vidare är Jesu utväljande av endast manliga apostlar och inrättandet av ordets tjänst inte styrda av dåtidens tankegångar utan har sitt stöd i den bibliska människosynen, slutligen finner man att det exegetiska läget bekräftar ovan syn. Utskottet tar även upp det evangeliska reformatoriska arvet, där man konstaterar att bekännelseskriterierna visserligen inte uttalar sig om kvinnliga präster, men att det förutsätts att de som prästvigs är män. Avslutningsvis menar utskottet att det finns andra säkerligen bättre sätt att tillvarata den kvalificerade kvinnogärningen och ställer sig därför mot lagförslaget om kvinnliga präster.²⁹

---

29 Särskilda utskottets betänkande nr 1 år 1957: Bihang till Allmänna kyrkomötet 1957, s. 3-19

Tvärtemot vad man förmodade 1957, efter fattade beslut, kallar Kungl. Maj:t Svenska kyrkans ledamöter till nytt kyrkomöte redan året därpå under ledning av den nye ärkebiskopen Yngve Brilioth. Lördagen den 30 augusti 1958 öppnas allmänna kyrkomötet.³⁰ Kyrkomötet 1957 hade haft 43 prästerliga ledamöter varav 34 nu återkommer, av de 57 lekmanna ledamöterna återkommer också 34.³¹ Frågan om kvinnas behörighet till prästerligt ämbete behandlades fredagen den 26 september samt lördagen den 27 september under intensiv debatt.

Dessförinnan hade särskilda utskottet, som bestod av Hylander biskop, Cullberg biskop, Giertz biskop i Göteborg, Ove Hassler, Josefsson, Malmeström biskop, Bjerström, Edmar, Carl Ernest Göransson, Junker, Lampers, Oljelund, Persson och Axel B Svensson, berett frågan om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst. Särskilda utskottet ställer sig positiv till lagförslaget, betänkandet ger en inblick i hur majoriteten i utskottet resonerat. De inleder med en tillbakablick, konstaterar sedan att sakkunnigutredningen slår fast att kvinnans och mannens jämställdhet även gäller prästerlig tjänst, en religiös jämställdhet, och att det finns ett ökat behov av kvinnors insatser i kyrkan. Utskottet finner tre punkter där det råder full enighet: kvinnans behörighet handlar om ett värnande av kyrkan och en vilja att för ut evangeliet och att kyrkan ligger efter i att tillvarata kvinnors teologiska kompetens, kvinnans behörighet måste prövas mot bibeln och bekännelseskrifterna och i vilken grad de är gällande i modern tid, samt att med Jesus kommer en ny syn på kvinnan som måste få komma till uttryck i frågan om ämbetet. Mot utskottets betänkande läggs två reservationer som kommer att ange tonen på kyrkomötet. Den första reservationen läggs av Giertz biskop i Göteborg, som röstade mot kvinnliga präster 1957, kortfattat anger reservationen att 1 Kor.14 att kvinnan skall tala i församlingen är baserat på ett Jesus ord, Herrens bud, som inte längre finns bevarat, men det förbjuder kvinnan att predika. Varför vet vi inte idag, men Jesu symbolhandlingar utfördes av honom själv och gavs vidare till lärjungarna och apostlarna som alla var män och det menar Giertz är vägledande. Ingenstans, varse dig i bibel eller bekännelseskrifter går det att finna tillåtelse för kvinnor att bli präster menar Giertz och varnar för splittring. Den andra reservationen lagd av Cullberg biskop i Västerås, som 1957 röstade nej för att få mer betänketid, motsätter sig avvisandet av motion 33, där statsmakten skulle fatta beslutet istället för kyrkomötet genom en grundlagsändring, vilket i sin tur skulle ge kyrkan andrum.³²

---

30 Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 1 s. 1.

31 Hylander: Allmänna kyrkomötets protokoll nr 4, 1958, s.3.

32 Bihang till Allmänna kyrkomötets protokoll år 1958, åttonde samlingen, särskilda utskottets betänkande nr 2, s. 1-6, 13-16, 19-30.

Det går mellan raderna att läsa att det, för Giertz handlar om en grundläggande trohet gentemot bibeln och att bibeln är central för hans tolkning av sin tro, därför blir frågan brinnande. Ska han tvingas vara otrogen mot det mest grundläggande i tron: bibeln? Därför är frågan om kvinnans tillträde till prästerligt ämbete en samvetsfråga för Giertz. Oron för splittring delas av Cullberg som försöker hitta en väg som väjer för splittringen. Om statsmakten kan fås att fatta beslutet, som Cullberg verkar finna oundvikligt, så kan man vredgas över statsmaktens ingripande och beslut men enas inåt.

Nu är det dags för själva kyrkomötet att starta, för ledamöterna att föra ”fram vad de i förväg gått och tänkt på och ville säga därför att de hade det på hjärtat”³³. Tonen 1958 är en annan, än tidigare, medvetenheten om att endera sidan kommer att stå som förlorare verkar klar redan från början och en viss vädjan om ödmjukhet märks till exempel när Edenman den nye ecklesiastikministern tidigt i debatten vädjar:

Det gäller här trosfrågor, och i sådana fall återstår intet annat än att respektera en ärlig övertygelse, även om man själv har en annan och är lika ärlig och dessutom har svårt att över huvud taget förstå motsidans uppfattning.³⁴

Allmänna kyrkomötena 1957 och 1958

Allmänna kyrkomötet 1957 öppnar sitt sammanträde tisdagen den 1 oktober, och består av de självskrivna biskoparna, företrädare för de teologiska fakulteterna i Lund och Uppsala, samt företrädare för de tolv stiftet med både präster och lekmän, varav två är kvinnor som står på varsin sida i debatten.³⁵ Debatten tar nu fart och kommer att röra sig i ett par riktningar när ”kvinna och ämbete” får stå i centrum.

En kvinnlig insats

Kvinnor har alltid varit en del av kyrkan, men hur ser man på det? Persson, chefen för ecklesiastikdepartementet, inleder mötet 1957 med att konstatera: ”Alla tycks vara ense om att kyrkan har ett starkt behov av ökad kvinnlig insats.”³⁶ Många av debattörerna uttrycker också sin

---

33 Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 147.

34 Edenman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 20.

35 Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 3-5.

36 Persson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 5.

vördnad för kvinnors insatser i kyrkan, men de drar väldigt olika konsekvenser. ”Det har nämligen sedan lång tid tillbaka stått klart för mig, att kvinnans betydelsefulla insatser i det kyrkliga arbetet borde utvidgas till att även omfatta prästerlig tjänst.”³⁷ Nej, menar Lampers, rådman från Göteborgs stift, kvinnan behöver vara fri från prästämbetet för att frimodigt kunna arbeta med bibeln på sin sida, såsom diakonissorna nu gör. Även Byström, prost från Luleå stift argumenterar för diakonisetjänsten, för kyrkan vill inte tappa kvinnornas varma, hängivna och känslorika gärning.³⁸

1958 konstaterar en ledamot att många vackra ord hörts om hur uppskattade kvinnorna är i kyrkan, men orden tynger hur vackert det än blir. ”Kyrkan behöver våra händer, fötter, krafter och tid [...] Vi vill ta ansvar, göra vår insats och ha möjligheter till en utveckling, till vilken anlag en gång nedlagts i vår själ.”³⁹ men hur ska det gå till och på vilket sätt?

Sammanfattning

Kvinnors insatser i kyrkan värderas menar alla, men vad konsekvensen av det är skiljer sig markant. Dels de som menar att kvinnan har visat sig duglig och därför även förmår att vara präst, dels de som menar att kvinnor skall vara kvinnor och göra kvinnliga uppgifter, som diakonissor exempelvis. Förvånande är att inte motståndarsidan inte lyfter fram just diakonisetjänsten starkare och mer unisont. Skillnaden mellan 1957 och 1958 är att betydligt fler kvinnliga ledamöter deltar 1958 och då framkommer också en annan sida av den uppskattade kvinnliga insatsen. Den är emellanåt förnedrande, menar några, eftersom den kvinnor begränsas och inte får möjlighet att göra vad hon är kapabel till.

Var hör frågan om kvinnans behörighet till prästämbetet hemma...

Är frågan om kvinnans tillträde till kyrkans ämbete en principiell fråga, en fråga där bibeln uttalar sig och dagens kyrka därför kan uttala sig om Guds vilja eller är det en praktisk fråga, en ordningsfråga? Det handlar då om bibelsyn och bibeltolkning och mynnar ut i olika syn på ämbetet och slutligen i vad kyrkan är. Karlström, domprost i Skara, manar ledamöterna till eftertanke när han 1957 frågar:

---

37 Renman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 43.

38 Lampers: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 74-75, Persson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 5, Renman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 43.

39 Edmar: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 62.

”I vilken mening är bibeln här vår auktoritet? Vad är tidlöst och vad är tidsbundet i nya testamentets syn på kvinnans uppgift i församlingen? Ja, än mer: Var Jesus själv i sitt val av endast män till apostlar bunden av sin tids föreställningar, eller har hans apostlaval principiell innebörd? Är det därmed normerande för den kristna kyrkans prästämbete, som vuxit fram ur apostolatet?”⁴⁰

Skall bibelorden eller skall de inte användas för att förstå och tolka frågan om kvinnans behörighet till prästämbetet? Staxäng menar att Guds ord måste få vara grunden till beslut, vilken delas av andra ledamöter: ”En fast grund måste vara bestämmande för kyrkans liv och dess verksamhet.”⁴¹ Det bibelställe som oftast förs fram är Första Korinterbrevet, där aposteln Paulus ger en massa förhållningsregler till församlingen i Korint. Det som lyfts fram i debatten är på vilket sätt eller om Pauli regler skall vara bindande idag för hur kristna församlingar och kyrka organiseras. ”Bibelorden kan inte nyttjas som kyrkolag”⁴², de ger inte tillräckligt stöd och är inte gjorda för att vara normativa i vår tid menar vissa.⁴³

Tiden fram till kyrkomötet 1958 har varit en tid av mycken debatt, konstaterar Junker på kyrkomötet 1958, och en uppvaknad för gemene man, och det är dags för medborgarna, folkkyrkan, att visa att de är Guds ords tjänare de är bara de som kan fatta beslut om vad som är bäst för kyrkan.⁴⁴ En annan syn är motion 33 som nämns ovan, där kyrkomötet skulle frånsäga sin medbestämmanderätt och skuta över beslutet på riksdagen för att förhindra splittring, Nygren, biskop i Lund, är en av anhängarna till den tanken, när denna möjlighet finns ”har man enligt min mening icke rätt att med berätt mod kasta kyrkan in i de fruktansvärda påfrestningar, om vilka både utskottets majoritet och reservanterna vittnar.”⁴⁵ Nygren får dock mothugg av dem som inte vill ”tillråda kyrkomötet att för framtiden offra sin medbestämmanderätt i kyrkolagsfrågor för att i dag slippa ta ställning till Kungl. Maj:ts förslag om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst?”⁴⁶

Klart framgår att en grupp värnar om folkkyrkan, där alla invånare är en del av kyrkan och därmed äger rätt att besluta om frågan, den andra gruppen som främst består av dem som önskar mer tid 1958 stödjer Cullbergs motion 33, slutligen motståndarna som vi senare kommer att se värnar bibeln

---

40 Karlström: Allmänna kyrkomötet protokoll 1957 nr 5, s. 21.

41 Rubbestad: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 101.

42 Cullberg: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 8.

43 Cullberg: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 8, Rubbestad: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 101, Staxäng: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s.95.

44 Junker: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 51-53.

45 Nygren: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 56.

46 Rappe: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 59.

som rättesnöre och grund för kyrkans beslut.

Sammanfattning

Var ska beslutet tas, av kyrkomötet eller statsmakten? 1957 diskuteras huruvida bibeln skall vara ett rättesnöre för kyrkan eller inte. Persson ministern för ecklesiastik ministeriet får en fråga i slutet av mötet om vad som skulle kunna hända om det blir ett nej, han ger olika scenarion som svar varav ett blir till en motion av Cullberg 1958, motion 33. Motionen förslår kyrkomötet att rösta ner lagförslaget igen och därmed låta staten göra en grundlagsändring istället, med andra ord förslår de kyrkomötet att ge upp sin medbestämmanderätt, för att slippa intern splittring.

Paulus och bibelns auktoritet

Vad är det då som Paulus säger och menar? Det kommer att handla om två saker: *kvinnorna tiga* i församlingen och att det är fråga om ett *Herrens bud*. Malmeström som är biskop i Växjö stift menar 1957, att i och med att aposteln använder en sådan auktoritet handlar det inte bara om ”kvinnoprät i församlingen i Korint utan vida viktigare ting”⁴⁷, det gäller, menar Malmeström, själva kulten, gudstjänstfirandet, och Paulus trycker på att en då existerande tradition skall följas. Han får mothugg av Gerleman, professor i exegetisk teologi i Lund. ”Sällan har väl evangeliet framställts så statiskt som här skett, såsom någonting en gång för alla fastlåst och stelnat.”⁴⁸ Kristendomen har ju annars varit en religion som ständigt omformat sig i mötet av nya kulturer och traditioner, som sugit upp och omformat det man mött i kristna termer.⁴⁹

Hur ska man då se på bibeln? Bibelns budskap gäller något helt annat, hävdar Gerleman som exeget, det är berättelsen om liv och död, synd och nåd, förtappelse och frälsning och kan i sådana frågor ge svar, men om man frågar alltför snävt om kvinnan kan bli präst, så är risken att man kan läsa ut alltför många otydliga svar. Men Gerleman får svar på tal av Giertz, biskopen i Göteborg, som genom sitt författarskap och mediala framtoning blivit en känd frontfigur för motståndet mot kvinnliga präster. Han menar att man måste ”Tolka skrift med skrift”⁵⁰ därför blir *Herrens bud* avgörande. Om man inte tar hänsyn till att Kristus själv har bestämt att kvinnan skall vara tyst, så blir det en principiellt ny hållning, menar Giertz, där allt går att ifrågasättas, kyrkans grund i bibeln

---

47 Malmeström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s.17.

48 Gerleman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr.5, s. 28.

49 Gerleman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 28, Malmeström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 17.

50 Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s.45.

ersätts av relativism. En orädd rektor från Göteborg, Svenningsson håller inte med Giertz, för om bibeln ska vara normerande, är då kyrkan konsekvent? Kvinnan får inte tala, men att församlingsföreståndaren skall ha troende barn, det tar man inte lika hårt på längre, inte heller protesterar kyrkan, menar Svenningsson, mot att kvinnan kan vara statens och därmed kyrkans överhuvud. ”Men Gud kallar också i våra dagar både män och kvinnor att bli hans sändebud. Tvåusenårig tradition får inte hindra kyrkan att ge sin vigning åt de kvinnor som känt kallelsen att bli Guds ords tjänare i världen.”⁵¹ Göransson, fd rektor från Västerås stift, håller med: vad hände med de andra buden, som att kvinnans hår skall vara långt och täckt? Stöd får Giertz annars från Axel Svensson, redaktör från Göteborgs stift, som ser att vinden har vänt, beslutet hade kanske kunnat bli ett annat i slutet av 30-talet eller i början av 40-talet, men nu kommer det knappast att kunna genomföras och skulle man det så kommer kyrkomötet att bryta gällande kyrkolag och hur skulle den stackars kvinnan hantera Guds ord som talar emot henne? Lampers, en rådman som suttit med i särskilda utskottet från Göteborgs stift, går i försvar och pekar på att Paulus krafttag mot församlingen i Korint tyder på att församlingen i Korint försökte införa kvinnliga präster där, varför vet vi inte.⁵²

Om nu en förändring skall genomföras krävs en fullständig bevisning med stöd i bibeln, menar Gustav Adolf Danell, domprost i Växjö stift och undrar vad förespråkarna använder för grund i sin bibeltolkning, för Jesus och Paulus har ju avfärdats som bundna av sin tid. Åter andra undrar: ska och får bibeln vara ett rättesnöre eller inte?⁵³ Och det är just detta som Gustaf Wingren tar upp i *Kyrkans ämbete*, och senare Per Erik Persson i ”Glädjebudet”, där de kritiserar handlingen att gå till bibeln och leta svar på en nutida fråga: Vad är en präst? Ordet *πρεσβυτερος* (*presbyteros*) som används i nya testamentet säger inte något om den präst som finns i kyrkan, utan termen och tanken om ”präst” bestäms av kyrkans ordningar, kyrkolag och handböcker efter reformationens införande, när prästerna hade uppgifter som ansågs stå i direkt konflikt med bibeln, till exempel mässofferfirandet. Termen präst *ιερείς* (*präst*) används i Apostlagärningarna, som handlar om de första kristna, och där endast om judiska och hedniska präster. Ordet används aldrig om de kristna församlingarnas ledare. Dessutom finns ingen i församlingen som vigs till något ämbete och apostlauppsdraget handlar om ett predikouppdrag, då ordet apostel *αποστολος* betyder sändebud,

---

51 Svenningsson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 65.

52 Gerleman: allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 29-30, Giertz: Allmänna kyrkomötet 1957nr 5, s. 45-49, Lampers: Allmänna kyrkomötet nr 5, s. 72, Svenningsson: Allmänna kyrkomötet 1957 nr 5, s. 65, Axel Svensson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 70-71.

53 Gustav Adolf Danell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 105-106. Sillén: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 115.

utsänd, utskickad, får här förstås som för att predika och förkunna evangeliet, det glada budskapet, på uppdrag Jesus uppdrag. Något prästämbete har aldrig funnits i nytestamentlig tid och därmed har frågan om tillträdet aldrig varit aktuellt, det enda vi vet, menar Wingren, om den urkristna församlingen är att det döptes och firades nattvard och att församlingen kallade till predikouppdraget.⁵⁴

Reservationen som lades 1957 av Giertz, Ove Hassler, Malmeström, Lampers och Axel B Svensson handlar om tolkningen av Första Korintierbrevet 14. Centrum i resonemanget ligger i tolkningen av att ”toga i församlingen” handlar om att predika, alltså ett förbud mot kvinnor att predika, som skäl anges att de kristna var van vid att de andra religioner i närområdet hade både manliga och kvinnliga präster. Vidare tar de fasta på att Paulus tar lagen, Första Moseboken 3:16 ”...Men till din man skall din åtra vara, och han skall råda över dig.»” och den judiska seden samt att det hela ska gå tillbaka till ett nu okänt Jesus ord. Varför skulle då Jesus, som annars verkat för kvinnofrigörelse nekat kvinnan att predika? Jo, menar reservanterna och målar upp en hypotes: i centrum för gudstjänsten ligger den kristna kultmåltiden där gudstjänstledaren träder in i Jesu roll och utför Jesu handlingar i den första nattvarden. Bibelfrågan är avgörande för reservanterna och som ser prästämbetet som en organisk förlängning av apostolatet. Men majoriteten 1958 konstaterar dock att ”kyrkans ämbete bör vara öppet för både män och kvinnor för att evangeliets ärende till vår tids människor bäst ska främjas”⁵⁵.

1958 ligger ovanstående reservation till grund för särskilda utskottets motivering och slår igenom i debatten. Josefsson, docent i dogmatik och företrädare för Uppsala universitet, fast att bibeln inte utgör en lag för kyrkan. Snarare menar Josefsson att evangeliet talar om en kristen frihet som grund dessutom gör Paulus motstånd mot lagreligion och Jesus själv hänvisar lärjungarna till Parakleten, den helige Anden som ledning, inte till några regler eller ämbeten. Att argumentera utifrån skapelseordning, representationstanke och apostlaval är en felhypotes och återfinns inte i liknande debatter annorstädes, kvar står Paulus ord till församlingen i Korint om att kvinnan ska toga och ett påstått traderat Jesusord, inte mycket att hänga upp motståndet på menar Josefsson och fler håller med honom, att centrum i evangeliet måste sökas. En annan åsikt har Lindroth, professor i systematisk teologi från Uppsala, som står på motståndssidan, vilket visar på att akademien inte är enig i hur bibeln ska användas eller uttolkas, vilket även lekmän uppmärksammar som oförenliga.⁵⁶

54 Per Erik Persson ”Glädjebudet”: *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 54-56, Wingren, s. 5-19.

55 Bihang till Allmänna kyrkomötets protokollär 1958, åttonde samlingen, särskilda utskottets betänkande nr 2, s. 19.

56 Josefsson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 23-25, Lindström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 46-47, Lindroth: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 35. Thore: Allmänna kyrkomötets protokoll

Vidare har 1958 en större tyngd i diskussionerna kring bibelsyn och bibelbruk än tidigare, samt en koncentration på Pauli ord från Första korintierbrevet. Bråland, chefredaktör från Karlstads stift säger en aningen ironiskt att motståndarsidan gjort litet intryck, för han finner inga argument mot kvinnliga präster som motsäger bibeln och Paulus han tas heller inte på allvar när det väljs och vrakas bland vilka av hans bud som ska följas och vilka som bara ska anses som råd.⁵⁷

Hade beslutet lyfts fram tidigare, för 30 år sedan, hade det nog inte funnits lika mycket motstånd mot tanken på kvinnliga präster, menar Göransson och lyfter fram Första Korintierbrevet där han menar att påbudet eller *Herrens bud* måste omfatta hela brevet och inte endast ett litet ställe och det gäller inte något tidlöst utan hur det var då och där. Göransson går i konfrontation med professorer och andra som han kallar "bibellärde", han menar att det inte går att urskilja att Paulus haft en distinktion mellan sina egna utsagor och Jesu ord, han säger helt sonika: "Det stämmer inte."⁵⁸ För, som Göransson säger, om man går till det andra stället som brukar tas upp i samma sammanhang Första Timotierbrevet 2:11-12 så ger Paulus samma befallning, men säger inget om att det skulle vara ett specifikt Herrens bud. Det som uttrycks är kanske inte så klart, menar Göransson, utan allt sammanhang, utan hänvisning till sedvänja, utan hänvisning till lagen eller församlingen. Men bibeln är ju endast en samling fragment menar motståndare och därmed svårtolkat, därför finns inga fullständiga bevis från en svunnen värld, men uppfattningen vilar på flera bibelställen. Intressant är att se vad som vad som lyser igenom, fast de nytestamentliga texterna är skriva av män i en grekisk-romersk och eller judisk miljö, menar Per Erik Persson i "Glädjebudet" långt senare. Det uppseendeväckande är att kvinnor följer Jesus, den samariska kvinnan vid Sykars brunn vittnar om honom så att andra kommer till tro, kvinnor var de första som fick ta emot uppståndelsebudskapet och förde det vidare och en rad kvinnor nämns av Paulus som medarbetare i tjänsten åt evangeliet såsom Junia i Romarbrevet, som tituleras apostel. Perssons tolkar det utifrån Jesu egen programförklaring att han är sänd att ge frihet åt förtryckta, skulle det då inte betyda något när halva mänskligheten förtrycker den andra halvan. Därför borde kristenheten glädjas över jämställdheten, som stammar ur Jesu eget budskap. Intressant nog nämns aldrig kvinnan vid Sykars brunn eller Junia i debatten.⁵⁹

Begreppet hermeneutik har förskjutits, vid tiden för debatten verkar hermeneutiken ha använts för

---

1958 nr 4, s. 72.

57 Bråland: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 64.

58 Göransson: Allmänna Kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 76.

59 Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 75-76, Johansson, Nils: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s.81, Per Erik Persson "Glädjebudet": *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval* 1958, s. 48-49.

att överbrygga då-tiden fram till nu-tiden på ett teologiskt och akademiskt försvarbart sätt, idag skulle nog de flesta exegeter mena att hermeneutiken handlar om tolkarens förhållningssätt och arbetssätt.⁶⁰

Bring, professor i systematisk teologi i Lund, håller med om det röriga läget inom exegetiken, nya inriktningar har kommit men inget är fastlagt, sedan komplicerats läget av att olika riktningar inom kyrkan gjort dem till sanningar. Bring menar att bibeln måste läsas med *rättfärdiggörelse genom tron* som kärna, som får kasta sitt ljus över hela bibeln. Per Erik Persson stöder Bring när han långt senare, i *Glädjebudet*, skriver att den ursprungliga Jesusrörelsen, som levde i den judiska miljön hade gamla testamentet, skriften, som utgångspunkt och kände inte till de skrifterna vi idag kallar bibeln. Jesus själv skrev aldrig något, hans undervisning var det talade ordet. När de som varit med inte längre fanns där, uppkom ett behov av att skriva ner vad Jesus sagt och gjort för att skilja ut vad som var riktigt och det blev evangelierna. Tidgast var dock breven från bland annat Paulus, även breven var något som lästes högt. De nyare texterna lades till skrifterna och blev bibeln. Därför menar Per Erik Persson, är det problematiskt att tala om trohet gentemot bibeln och att överhuvud betrakta bibeln som en bok som det läses ur, när det bara är något århundrade sedan bibeln började användas så. Att problemen ligger i just bibelsynen stöder Hylander, biskopen i Luleå, det finns en historisk och en religiös bibelsyn.⁶¹

Sammanfattning

Kyrkomötet 1957 har ett tema kring *kvinnorna tiga* i församlingen och *Herrens bud*. Gerleman, professor i exegetik och Giertz, biskop i Göteborg, har en vass dispyt som tas upp vidare nedan. Annars handlar diskussionen om biberns normativa värde för kyrkan 1957, alltså bibelbruket. Giertz och de som är motståndare till kvinnliga präster ser gärna bibeln som kyrkans naturliga grund. Bibeln såsom Guds rena och klara ord, eller rättesnöre, därför läses Paulus ord i Första korintierbrevet såsom gällande även 1957, eftersom Paulus själv säger att det är Jesu bud. Den andra sidan företrädd av Gerleman, i denna bibelsynsdiskussion menar att det inte går att fråga bibeln om saker den inte handlar om, den måste läsas utifrån rättfärdiggörelse genom tron alena. Det är som om man idag skulle fråga bibeln om datorer och internet är av godo eller ej.

---

60 Hanna Stenström "...oberoende av tidsbetingade förhållanden och åsikter": *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 117.

61 Bring: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 103-106, Hylander: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 151, Per Erik Persson "Glädjebudet": *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 46-49.

Fokus ändras mellan kyrkomötena, 1957 handlar det mer om att bibeln skall eller inte skall vara grund för beslut kontra jämlikhet, medan 1958 kommer att handla om Första korintierbrevet 14 och tolkningen därav, vilket även Sandahl menar i *Kyrklig Splittring*⁶² och hur man använder hermeneutiken och vilka konsekvenser det får. Att akademien inte är samstämmig märks tidigt här, när professorerna uttalar sig mot varandra. Bring pekar på dels det röriga exegetiska läget men också att olika inomkyrkliga riktningar försanthåller vissa trossatser, vilket gör frågan än svårare att diskutera. Det blir 1958 mycket en diskussion mellan teologer, där lekmännen håller med eller tar avstånd, kanske därför som de markerar sin rätt att vara med och bestämma nedan.

Samstämmighet mellan 1957 och 1958 är att man är ense att en 30 år tidigare, innan den nya kyrkosynens genomslag, hade frågan om kvinnliga präster nog inte vållat samma debatt och lättare blivit godtaget.

Skapelseordningen och hierarki eller jämställdhet...

När ord som *kvinnorna tåga i församlingen* uttalas, så kopplar många det till en kvinnlig underordning, samtidigt poängterar så gott som alla på kyrkomötet att man inte ser sig som kvinnoföraktare eller att en över och underordning är något som önskas.

En bild tecknas i begynnelsen av mötet, av Lindell justitieminister, hur kvinnor alltmer kommit ut i den offentliga verksamheten de senaste decennierna, en värld som männen tidigare haft ensamrätt till, visst har det mött motstånd till en början, men förvånansvärt snabbt, menar Lindell, har kritiken tystnat, och här handlar ju trots allt inte om att tvinga på någon församling kvinnliga präster. Att det är viktigt för ledamöterna att visa sig stå för en jämställd syn visar Cullberg, biskop i Västerås, som tillhör dem som poängterar kvinnan och mannens personliga och sociala jämställdhet med varandra, därför behövs välutbildade kvinnor i kyrkan, men han kan ändå inte rösta för kvinnliga präster och ber landets kvinnor om ursäkt, för vad han inser, ett beslut som för många är obegripligt. Men alla delar inte synen på att jämställdhet endast är av godo: kvinnorna dignar under dubbelarbete och hemmen står i upplösning varnar en del ledamöter. ”Vart är vi på väg? Var det inte som kvinna – till kvinna född människa – kvinnan skulle frigöras? Inte till att bli en mer eller mindre perfekt kopia av mannen.”⁶³ Jämställdhet eller lika värde verkar alla överens om, men inte jämlikhet.⁶⁴

---

62 Dag Sandahl *Kyrklig Splittring*, s. 24.

63 Wohlfahrt: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957, s. 82.

64 Cullberg: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 7-11, Lindell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 7.

Att jämställdheten är också ”angelägenheten av att bereda frälsningsbudskapet”⁶⁵, kvinnor behöver tala till kvinnor på deras vis, alla medel behöver användas för att föra ut evangeliet. Men frågan om kvinnliga präster är ju inte bara en praktisk fråga för då hade det varit betydligt lättare att komma överens menar Åke Hassler, professor i straffrätt och ledamot för Stockholms stift, och rör vid en viktig punkt, det är en principiell fråga. Kvinnan har undan för undan blivit likställd med mannen: rättsligt, politiskt och socialt. Men en sista sak återstår menar Åke Hassler: ”En av de så kallade manssamhällets få ännu återstående skansar och utan tvekan den mest uppmärksammade och betydelsefulla är kvinnans obehörighet till prästämbetet.”⁶⁶ Men kommer den allmänna opinionen att godta en fortsatt diskriminering om kyrkomötet röstar mot lagförslaget? Själv ser Åke Hassler inte frågan som en rättighetsfråga, där kvinnan i så fall skulle förklaras inkompetent av hans kommande nekande röstning, utan som en religiös fråga där han inte vill ställa sig i vägen för Guds vilja, men det finns stor oro för splittring och därför behövs mer tid.⁶⁷

Olsson, professorn i teologisk etik vid Uppsala universitet avrundar med en utläggning om hur ärendet förts fram av kvinnorörelsen och liknande organisationer, vilka ser det som en symbolisk betydelsefull seger om kvinnor ägde tillträde till prästämbetet. Hela jämlikhetsidén är en kvarleva från upplysningen, vilka också andra debattörer lite föraktfullt menar, tanken på likhet är inte hela sanningen menar Olsson och gör några generaliserade berättelser om ridderliga och dumsnälla män och sluga beräknande kvinnor.⁶⁸

1958 betonar Axel B Svensson, redaktör från Göteborgs stift, mannens och kvinnans lika människovärde, emedan de har olika uppgifter, de är inte likställiga utan en kvinna som har försörjning av maken ”borde hålla sig till hemma och sköta hus och barn, ty hemmens kris beror i stor utsträckning därpå, att kvinnorna inte är hemma för att sköta sina barn och hem.”⁶⁹ Flera av ledamöterna påtalar förändringen i samhället som skett och hur hon kan tjäna evangelium nu och vilka konsekvenser det får, motståndarna menar att det är skillnad mellan samhället i stort och kyrkan och påtalar tradition och könsskillnaden: ”Gud har skapat människan sådan, att vissa funktioner är omöjliga eller olämpliga för mannen, andra för kvinnan.”⁷⁰ Förespråkarna för

---

65 Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 12.

66 Åke Hassler: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 31.

67 Åke Hassler: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 31-33, Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 12, Lundqvist: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 51-52.

68 Herbert Olsson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr. 5, s. 126-128.

69 Axel B Svensson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s.41.

70 Lillieroth: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 138.

kvinnliga präster menar däremot att jämställdheten kommer att vinna liksom arbetarrörelsens krav och avskaffandet av slaveriet vunnit. ”Det behövs på alla områden ett samspel mellan man och kvinna för att Guds avbild ska komma till sin rätt.” Mannen och kvinnan blir först Guds avbild tillsammans som varsin del av skapelsen.⁷¹

Sammanfattning

Ingen vill se sig som kvinnoföraktare eller stå för en över och underordning, jämställdhet är viktigt. I ordet jämställdhet läggs två olika värderingar: dels lika värde, dels likhet. Det första tycks alla, eller i vart fall de flesta vara överens om, men de som värnar skapelseordningen ser likheten som en fara: kvinnan skall få vara kvinna och inte tvingas in i en form och bli man, och formas efter manliga ideal. Det är en ny situation som möter kvinnor kan studera ändra fram till prästexamen och tar en aktiv del i samhället. Kvinnor är nu ute i förvärvslivet och en oro finns över kvinnors situation med dubbelarbete och hemmens kris, några önskar då kvinnliga präster för att nå ut till alla dem som inte nåtts tidigare, andra vill låta kyrkan vara något annat som står för en kvinnofrigörelse som frigör henne till att vara kvinna – moder och hemmets beskyddare – kvinnans rätta kall.

Vad Gud åtskilt... det hegemoniska kvinnoidealet

Hur ser debattörerna på kvinnan? Att jämställdheten är viktig har vi redan sett, men vad innebär det för hur man definierar vad en kvinna är? Det är en aningen underlig situation då endast två av de hundra ledamöterna är kvinnor 1957, betydligt fler kvinnor är det förvisso 1958, men många åsikter finns, även om en röd tråd kan skönjas. Utgångspunkten är skapelseordningen i Andra Moseboken, med en över- och underordning, men också ett poängtydande ”kvinnan *annorlunda* än mannen”⁷². Kvinnans egenskaper definieras ”det kvinnliga psyket särskilt väl lämpar sig för själavård och förkunnelse.”⁷³ men även ungdomsarbete nämns som en kvinnlig uppgift i kyrkan.⁷⁴

Vad innebär då olikheten? Dels att kvinnan behövs som präst för att, som ovan sagts, kvinnorösten behövs, dels finns de liksom Giertz som menar att ”kristen syn på man och kvinna är någonting

---

71 Arfwedson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 71, Holgén: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 97-89, Hultgren: allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 66-67, Axel B Svensson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s.41.

72 Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 14.

73 Lindell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 7.

74 Lindell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 7, Stendahl: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 60.

annat än antik eller judisk patriarkalism.”⁷⁵ Malmeström, biskopen i Växjö, menar att det räcker med att titta på Jesu höga uppfattning av kvinnan och ändå får hon inte ämbetet av Jesus, det är inte att vara patriarkal. Just för att kvinnan är kvinna kan hon inte representera Kristus som är man, i eukaristin. Mot det sistnämnda protesterar Göransson, som säger, ”representationsläran fyller mig med största olust, med beklämning. Vill vi på allvar knyta könssynpunkter till officiantens roll vid den heliga nattvarden?”⁷⁶ Andra uttrycker förvåning och bestörtning över underkännandet av samhället och dess utveckling.⁷⁷

Kvinnan har kommit att jämföras alltför mycket med mannen, varnar Nygren, biskopen i Lund. Det handlar om att bli lik mannen, kvinnans dubbelarbete med lönearbete och familj är orsak till de stora familje- och samhällsproblemen: ”Kvinnans tid kommer med hemmets renässans – där kan ingen ersätta henne, där blir hon hemmets själ och därmed också samhällets själ.”⁷⁸ Andra pratar om hemmets kall och hemmets ämbete. Kyrkan är, menar Nygren, den enda som inte svikit kvinnan. För Gud har ju en gång skapat människan till man och kvinna, då ska inte vi idag försöka foga samman det som Gud skiljt åt, menar Lindroth, professor i systematisk teologi vid Uppsala universitet, och ansluter sig till Giertz linje att det är att värna kvinnan i manssamhället, det skulle vara ett nytt slaveri att tvinga ut kvinnan i förvärvslivet, hennes kall är som moder och som sådan och maka vill Lillieroth, kyrkoherde från Skara stift, lovsjunga henne. För man och kvinna är ju skapade för olika uppgifter konstaterar han. Att i stillhet göra en betydelsefull insats, att vara en andlig moder är något som Ekström, kyrkoherde från Lunds stift lyfter fram som ett föredöme, för ”fädernas kyrka också har varit och är mödrarnas, ja i mycket hög grad just mödrarnas kyrka”⁷⁹. Om nu kvinnorna skulle försvinna, som flera ledamöter önskat, från arbetsmarknaden, så hoppas Göransson den tidigare rektorn från Västerås stift, att det är för att gifta sig och påminner om hur det var för prästdöttrarna som levde på svältgränsen i prästgårdarna förr. Samhället har dragit konsekvenserna av jämställdheten men inte av att man och kvinna är olika menar Danell, domprost i Växjö, och pekar på att konsekvensen kräver ett speciellt ämbete för kvinnan. Vilket stöder Sjöbergs tes i *Exegeterna om kvinnliga präster*; att grunden för motståndarna läggs i den paulinska över- och underordningen av man och kvinna och är av avgörande för hela resonemanget mot att ge kvinnan

---

75 Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 49.

76 Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 14.

77 Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 49, Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 14, Malmeström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 18-19, Oljelund: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 34-36.

78 Nygren: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 57.

79 Bråland: Allmänna kyrkomötet protokoll 1957 nr 5, s. 95.

tillträde. Eftersom mannen är kvinnans överordnade, kan inte kvinnan vara församlingens huvud.⁸⁰

Giertz inleder med att uttrycka bestörtning över att utskottet förordat kvinnliga präster 1958, ”men det sker utan minsta lilla stänk av hänsyn till hennes särskilda gåvor eller särskilda uppgifter.”⁸¹ Giertz får dock inte stå där oemotsagd, en ledamot ser ”historien som ett ständigt upprepat försök av Gud att komma till tals med varje tids människor för att göra sin vilja känd”⁸² och använder därför världen så som den ser ut, utan att slå sönder ramarna. Gud kallar kvinnor idag och de har inom alla andra områden befunnits dugliga. Kvinnor ser på sig själva på ett nytt sätt, hon är en ”...som gärna gör andra saker än att sticka och slå in paket.”⁸³ Kvinnor behövs därför som förkunnare och själavårdare, kvinnors röst behövs också för att nå vidare och längre än tidigare. Danell domprosten i Växjö ironiserar och jämför med jungfru Maria, vad skulle hänt om hon sagt: Varför? Istället tar hon frimodigt på sig ansvaret. ”Men kanske var hon bunden i fornorientalistiskt, patriarkalt tankemönster.”⁸⁴ Uttalandet får stå som exempel på skillnaden i synen, mellan framförallt de manliga motståndarnas syn, gentemot kvinnliga förespråkarnas syn på kvinnor.⁸⁵

Sammanfattning

Att kvinnan är annorlunda mannen tycks ganska givet i slutet av 50-talet grunden läggs i bibelns andra skapelseberättelse och ger att kvinnan har andra gåvor än mannen. En del menar att det gör henne särskilt lämpad för själavård, förkunnelse och ungdomsarbete, medan andra menar att kvinnans rätta kall är till hemmets ämbete. Kritik finns att samhället i stort tagit fasta på jämlikheten mellan könen men inte skillnaden.

1958 är tonen en annan, till stor del beroende på den utökade andelen kvinnor bland ledamöterna. Förnedringen som känns när det med vackra ord talas om kvinnans stilla och blida insatser i kyrkan och jämförs med jungfru Maria och talas mot möjligheten för kvinnor att bli präster, uttalas nu högt.

---

80 Danell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 86, Ekström: Allmänna kyrkomötes protokollet 1957 nr 5, s. 85, Göransson: Kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 119, Lillieroth: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 83-84, Lindroth: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 67-68, Theodor Lundh: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, 117, Nygren: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 56-57, Erik Sjöberg *Exegeterna om kvinnliga präster*, Svenska kyrkans diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm, 1953, s. 68-69.

81 Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 13.

82 Lidman-Frostensson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 s. 68.

83 Ronnebeck: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 84.

84 GA Danell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 133.

85 Arfwedson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958, s. 71, GA Danell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 133, Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 13, Lidman-Frostensson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 s. 68, Ronnebeck: Allmänna kyrkomötet protokoll 1958 nr 4, s. 84-85.

För Gud kallar kvinnor.

Ämbetet en praktisk ordning eller instiftad av Jesus själv...

Ämbetet, är det framvuxet ur kyrkans historia och därmed något föränderligt i olika tider, eller något en gång för alla givet av Gud? Vad är det viktiga i prästämbetet? Det är en stor skillnad på att se kvinnoprästfrågan som en ordningsfråga eller som en bekännelsefråga, en ordningsfråga är något som i luthersk tradition inte behöver vara överens om, till skillnad från bekännelsefrågor.⁸⁶

Den ena grupperingen, i ämbetsfrågan, är de som företräder *den nya kyrkosynen*, vilka menar att ämbetet är instiftat av Kristus själv och kan därför inte jämföras med övriga samhället. Ämbetet är en del av det som definierar vad kyrkans är. Och om Jesus, Guds son, hade velat hade han kunnat ge ämbetet till kvinnor, för Jesus var inte bunden av några tidsbundna regler eller fördomar, konstaterar Andersson, organist från Göteborgs stift och många med honom. Ljungberg, biskop i Stockholm, är inne på en liknade linje när han hävdar att frågan inte är ett socialt eller samhälleligt problem, utan ett kyrkoproblem, vilket är mer komplicerat, eftersom det inte bara handlar om en bibeltolkningsfråga, utan även är en ordningsfråga, vilken inte varit aktuell tidigare i historien. ”Vilken teologi ligger bakom ställningstagandet när det gäller ämbetssynen. Är den romersk, anglikansk, reformert eller luthersk?”⁸⁷ Per Erik Persson, professor emeritus i systematisk teologi, tar i *Glädjebudet* upp frågan om ämbetsteologin som motståndarna och företrädarna för den nya kyrkosynen, använder sig av och konstaterar att den överensstämmer med romersk-katolsk ämbetsteologi, vilken han specialstuderat.⁸⁸

Inte bara Åke Hassler protesterar mot Kristusrepresentationen, som nämnts ovan: ”Ingen man har någonsin för mig representerat Kristus så som min gamla mor gjorde.”⁸⁹ Även Nygren, biskopen i Lund, är kritisk till prästens Kristusrepresentation, för ”Kristus är själv närvarande, i Ordet och i nattvarden. Han har icke någon ställföreträdare på jorden, vare sig påven eller prästen.”⁹⁰ Men om en 2000-årig tradition ska förändras krävs det ett stadigt forskningsläge, hävdar Nygren, för kyrkan är inte en avbild av samhället i stort och kan därmed inte acceptera samhällets regler rakt av. Så

---

86 Elin Engström ”Hur står det till idag då?": *Äntligen stod hon i predikstolen, Historiskt vägval 1958*, s. 26.

87 Ljungberg: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 41.

88 Andersson: Allmänna kyrkomötet 1957 nr 5, s. 59, Elving: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 118, Forkman: Allmänna kyrkomötet 1957 nr 5, s. 68, Per Erik Persson ”Glädjebudet”: *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 44-45.

89 Åke Hassler: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 32.

90 Nygren: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 55.

enkelt är det nu inte menar Andrén, professor i praktisk teologi med kyrkorätt, som anför Rodhe, biskop i Lund och docent i kyrkohistoria, i ”Frågan om kvinnliga präster. Ett debattinlägg från teologiska fakulteten i Lund på 1920-talet”. En förändring har skett och kvinnor avlägger examina vid de teologiska fakulteterna, därför är det inte lika enkelt att neka kvinnor tillträde längre. Rodhe visar hur kvinnorna i evangelierna och under den första kristna tiden fick en framskjuten plats, samt hur de senare i uppbyggandet av kyrkans organisation, vilken byggde på den romerska statens organisation, inte fick tillgång till ämbetena. Efterhand ökar dock kvinnors insatser i kyrkan, hon blir missionär, diakonissa och undervisar vid sidan om gudstjänsten. Rodhe tar upp motståndet mot kvinnliga präster, där Första korintierbrevet 14:34 framför allt anför, detta är bokstavstroende, menar Rodhe och konstaterar att motståndet grundar sig i praktiska synpunkter och känslomässiga skäl, då man inte följer Paulus i allt.⁹¹

På andra sidan, för kvinnliga präster, trycker Svenningsson, rektor på Hvidfeldska från Göteborgsstift, licentiat i tyska språket och kyrkofullmäktige ledamot, på att den lutherska uppfattningen säger att prästen är *verbi divini minister*, det gudomliga ordets förkunnare, dessutom är sakramenten inget annat än det synliga Ordet. De pauliska breven tar upp en rad olika uppgifter, apostlar, profeter, lärare, gåvan att göra under, bota sjuka, hjälpa och styra, tala tungotal och äldste, alla utrustade med nådegåvor. Men det finns ingen enhetlig ämbetssyn och inget ”kyrkans ämbete” och mest besynnerligt är, menar Per Erik Persson, att inte någon eller några får uppgiften att bryta brödet i gudstjänsten. Tanken på prästen som sakramentsförvaltare och Kristusrepresentant skulle med Perssons argumentation falla.⁹²

Junker undrar resolut: Vad med kristendomslärare och söndagsskolelärarinnor, bryter de mot bibeln? Och varför skulle kvinnan begära något mindre ämbete, varför skilja på ordet och sakramenten? Hon får svar och delvis medhåll av en ledamot, som menar att som lärare och missionär gör sig kvinnan, visserligen kan ledamoten inte se skillnaden och inte heller att sakramentsförvaltningen skulle vara skild från förkunnelsen, men tiden för förändring kommer. I slutet av debatten lyfter Sven Göransson, professor i kyrkohistoria, fram att det fanns kvinnor bland profeterna, men hur deras ämbete såg ut och vilken deras och martyrernas ställning var, det är inte utrett.⁹³

---

91 Carl-Gustaf Andrén ”Frågan om kvinnliga präster. Ett debattinlägg från teologiska fakulteten i Lund på 1920-talet”: *Arkiv-Fakultet-Kyrka, Festskrift till Ingmar Brohed*, Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv, 2004, s. 285-287, Nygren: Allmänna kyrkomötets protokoll nr 5, 52-56.

92 Per Erik Persson ”Glädjebudet”: *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 50-51, Svenningsson: Allmänna kyrkomötet nr 5, s. 64.

93 Sven Göransson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 126-127, Junker: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 26-28, Gunnar Nilsson: Allmänna kyrkomötet 1957 nr 5, s. 66-67.

Kyrkan har varit en manlig institution och därför behövs kvinnan, men på vilket sätt eller i vilken form är inte klart, önskan finns att ”övertyga Sveriges kvinnor om att det i kyrkomötets ställningstagande, hur det än blir, icke ligger något utslag av förakt eller sidovördnad för kvinnan.”⁹⁴ Södling beskriver mellankrigstiden som en tid när ordningen hotades genom att kvinnor överskred gränsen för skapelseordningen. Genom användning av kosmetika, tobaksrökning, familjebegränsning, yrkesarbete samt begära tillträde till prästämbetet. En annan ledamot påpekar att kyrkan har en diskutabel historia vad gäller sanningsanspråk, då den bränt vetenskapsmän på bål och bekämpade arbetarrörelsen, ska man nu göra ett misstag till? Bring, professor i systematisk teologi i Lund, visar vidare på likheten mellan högkyrkans ämbetssyn och påvliga encyklopedier, vilket inte är så lutherskt som det påstås! Gustav Wingren visar i *Kyrkans ämbete* hur kyrkan, i början av 1900-talet, började ta intryck av anglikanska kyrkan i fråga om den apostoliska successionen betydelse och hur svenska exegeter började bygga upp bibelteologiska argument på ett nytt sätt: man gick till bibeln och letade efter ställen som handlade om ämbetet apostlarna eller liknande. I och med det sker en förskjutning i ämbetssynen och en klar skillnad mellan vigd och lekman uppstår, menar Wingren. Sandahl menar i sin tur, i *Kyrklig splittring*, att ämbetet i ett högkyrkligt perspektiv, måste förstås utifrån att ämbete, ord och sakrament är en enhet given av Gud, medan Wingren ser ord och sakrament som konstituerande för kyrkan.⁹⁵

Vad ligger i botten av synen på ämbetet? Danell, domprosten i Växjö, menar att det hänger samman med vem Jesus är: Jesus grundade ämbetet för alla tider och det är den tro som uttrycks i nya testamentet, medan Nygren, biskop i Lund menar att utgångspunkten måste vara synen på kyrkan och den diskussionen måste hållas med argument som är kyrkligt hållbara.⁹⁶

1958 konstaterar Åke Hassler, professor i processrätt från Stockholms stift, att han inte finner tillräcklig bevisning i Första korintierbrevet, som jurist räcker inte sannolika skäl för dom mot kvinnor. En annan ledamot menar att ”lagens sammanfattning och summa”⁹⁷ måste användas för att förstå föreskrifterna till församlingen i Korint, mycket har förändrats från Pauli dagar till dagens samhälle framför allt för kvinnor, det är inte längre opassande att klippa håret, skulle det därför vara

---

94 Fält: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 81.

95 Bring: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 106, Fahlander: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 87, Fält: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 79-81, Dag Sandahl *Kyrklig splittring*, s. 65, Maria Södling *Oreda i skapelsen. Kvinnligt och manligt i Svenska kyrkan under 1920-och 30-talen*, s. 375. Gustaf Wingren *Kyrkans ämbete*, Gleerups, Lund 1958, s. 28-29.

96 Danell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 107-108, Nygren: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 123.

97 Lindström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 47.

opassande att tala i församlingen? Det är som om ”Guds ord belagts med bojar”⁹⁸, att hävda att kvinnor på grund av sitt kön inte kan vara präst. Kvinnoprästfrågan har nu belyst ur exegetisk, systematisk, bekännelse och evangeliskt-lutherska synvinkel, men mötet kommer inte att nå enighet, menar ytterligare en annan ledamot, för bibelsynen skiljer. Persson som återkommer 1958 som vanlig ledamot för Lunds stift, önskar att han hade fått höra något från bibeln som talade för kvinnliga präster, nu blir det praktiska frågor och kyrkans behov som styr beslutet. En annan ledamot får avsluta med en personlig reflektion: ”om jag skulle råka i svår själanöd och behöva andlig hjälp eller andligt stöd, så skulle jag vända mig till en kvinna; men då vill jag att hon skall vara prästvigd och kunna ge avlösning och syndernas förlåtelse.”⁹⁹

Sammanfattning

Här kommer *den nya kyrkosynen* fram ordentligt vid båda kyrkomötena och det visar sig genom omfattningen av diskussionen som handlar om just ämbetet. Den nya kyrkosynen ser ämbetet som konstituerande för kyrkan, något som bär upp kyrkan och därför blir ämbetet i sig viktigt och kvinnopräst frågan ses som en principiell fråga. Den enda grund som kan åberopas blir då bibeln, varifrån prästämbetet definieras. Kristusrepresentationen i eukaristin, nattvarden, ses som en direkt representation av Kristus såsom man, dessutom ses apostolatet som normativt. Då detta vid tiden var en ny teologisk riktning ifrågasätts den och frågor reses kring hur mycket som är romersk-katolsk ämbetsteologi. Då Kyrkoordningens bekännelseskriterier nämner predikoämbetet, är det med 1500-tals tyska som betyder *predikosyssla* till skillnad från en myndighetsmakt.¹⁰⁰ Det går inte att hitta något prästerligt eller kyrkligt ämbete i nya testamentet menar förespråkarna för kvinnliga präster, utan prästen är en *Verbi Divini Minister*, det heliga ordets ämbete, vilket gör det till en ordningsfråga för kyrkan som man inte behöver vara enig om.

Kyrkans särart samt prästkyrka eller folkkyrka, en fråga om splittring och oro

Vem är det då som har rätt att besluta i frågan om kvinnliga präster? Kyrkan äger en särart, det är något annat än det omgivande samhället menar ofta motståndarsidan och Malmeström är beredd att hålla fast vid det, även om det kostar mycket. Särskilda utskottet har gjort en undersökning där endast 16 av de 76 församlingarna är för kvinnliga präster, men tittar man noggrannare på siffrorna

---

98 Lindström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 48.

99 Edmar: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 61, Åke Hassler: Allmänna kyrkomötet 1958 nr 4, s. 37-38, Lindström: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 46-48, Persson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 93, af Sillén: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 144.

100 Per Erik Persson ”Glädjebudet”: *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 51-52.

så är det bara 21% där kyrkoråden avstyrkt, vilken kan tolkas som att ”motståndet mot kvinnliga präster inte så stort, som det ofta påstås.”¹⁰¹ men större i prästerliga kretsar, menar Göransson.¹⁰²

Många nämner oro och splittring, en tolkning är att de som anser sig bibeltrogna inte kan acceptera ett positivt beslut om kvinnliga präster och de som är för kvinnliga präster och önskar jämställdhet inte kommer att acceptera ett nej. En del ledamöter befärdar massutträden eller rent av en kyrkosplittring. Men vilka är det som oroas? Junker, menar att oron i kyrkan tycks till stor del vara det samma som oro bland kyrkans präster, då flera av ”kyrkans ledande män genom en logisk kullerbytta uttalat sig solidariska med denna undanglidande oro”¹⁰³. Junker värnar folkkyrkotanken, att alla inom Sveriges gränser är kyrkan, ett folk - en kyrka. Dessutom redovisas en undersökning av svenska prästförbundet som visar att 87% av prästerna är mot kvinnliga präster och de flesta av dem av principiella skäl. Den tanke som nu uttalas, att prästerna eller de som tror rätt och riktigt är kyrkan, i och med att motståndarna hävdar samvetsfrihet. Nystedt backar upp Junker genom att peka på att det handlar lika mycket om splittring om stora grupper lekmän eller kvinnor skulle lämna kyrkan. Svenningsson citerar ett brev han fått som bekräftar Junker:

»Jag är en av de tusentals kvinnor som med skräck och ångest följer den pågående diskussionen om kvinnliga präster. Efter dagar och nätter av grubbel har jag fattat mitt beslut att gå ur svenska statskyrkan. Jag har blivit skrämmd av de hätska och okristna tankegångarna i polemiken mot kvinnliga präster. Vilka vägar är den svenska kyrkan inne på Och vi som aldrig någonsin så väl behövt det kristna budskapet! Mitt samvete förbjuder mig att tillhöra en organisation som enligt min mening så totalt misstolkat bibelns ord in att vi alla är ett i Kristus.»¹⁰⁴

Klyftor har funnits tidigare när kyrkan vände arbetarrörelsen ryggen och inte såg slaveriet som ett problem, påpekar flera ledamöter. Samtidigt finns det finns en tillförsikt hos förespråkarna för kvinnliga präster: ”Jag hoppas ingen tror att ett avslag här idag betyder att ärendet inte kommer upp till ny behandling. Jag är övertygad om att det skall återkomma på varje kyrkomöte tills segern har vunnits.”¹⁰⁵ även om de möter mycket motstånd 1957. Andersson är en av dem som inte håller med eftersom det trognaste kyrkfolket, menar han, också är bibeltrogna kvinnor som inte önskar kvinnliga präster. Kyrkan är något annat än statsmakten: ”Dess högsta auktoritet är inte folkmajoritetens vilja, »tidens krav» eller annat sådant”¹⁰⁶ menar andra, utan Svenska kyrkan är en del av Kristi kyrka på jorden. Det finns en önskan om att hitta en objektiv grund, något som alla kan

101 Göransson: Allmänna kyrkomötet nr 5, s. 15.

102 Malmeström: Allmänna kyrkomötets protokoll nr 5, s.20.

103 Junker: Allmänna kyrkomötet nr 5, s. 26.

104 Svenningsson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957nr 5, s. 62.

105 Nestor: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957, s. 79.

106 Forkman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 68.

vara överens om att kyrkan vilar på, bibeln, Guds ordet. En gruppering, som oroar sig för splittring, såsom Hylander biskopen i Luleå, önskar mer tid då det handlar om svåra frågor om synen på bibel och ämbete. Hylander och de andra får lite betänketid om än mindre än vad de önskat.¹⁰⁷

1958 konstateras att riksdagen nu två gånger fattat beslut i frågan och därmed torde statsmaktens syn i frågan är vara klart uttalad och kyrkan är en statskyrka, därför måste kvinnor beredas tillträde som präster. En ledamot som beskriver sig som kristen vardagsmänniska håller med, kyrkan som statskyrka är en kyrka för alla, där folkets vilja måste få genomslag. Den motståndarna hävdar motsatsen, kyrkans särart, där Guds rena och klara ord skall svara normen. Och om nu respekt för andras åsikter verkligen finns kommer kyrkomötet att rösta nej för det

”vållar icke skada eller lidande för reformens förespråkare. De kan möjligen känna sig besvikna, men deras rättsliga ställning förändras icke. De har alljämt full frihet att hysa sin mening. Men ett ja till kvinnliga präster vid detta kyrkomöte måste bevisligen innebära skada och lidande för många av kyrkans tjänare, för församlingar och för kyrkolivet i stort. Därför måste slutsatsen bli ett otvetydigt nej till det föreliggande lagförslaget från alla dem som överhuvud taget vill tänka på och tala om respekt för andras åsikter.”¹⁰⁸

menar en annan ledamot.¹⁰⁹

Junker undrar varför man skall vara rädd för splittring, det handlar ju inte om att vara anhängare som i ett parti, utan i kyrkan är man lärjunge och vän, så nu är det dags att riva ”de osynliga murar, som lärda ord har byggt upp kring kult och symboler”¹¹⁰ Bråland, chefredaktör från Karlstads stift, protesterar mot tanken att lekmännens åsikter inte skulle vara viktiga, 85% av dem är positiva till kvinnliga präster och det handlar inte om bristande respekt för bibeln och får medhåll från Svenningsson, rektor från Göteborgs stift, som känner sig anklagad för att inte vara trogen Kristus. Att som vissa motståndare hävda samvetet är, enligt en annan ledamot, att hävda splittring.¹¹¹

Nu när det strax är dags för votering menar Giertz att en verkliga debatten startar, nu när alla sagt sitt, är det dags att granska och reflektera, och kanske skulle man då kunna nå enighet menar han, men fortsätter i nästa andetag: ”Det skall voteras om huruvida Herren Kristi bud skall gälla i hans kyrka.”¹¹² Och därmed kan nog en klyfta konstateras.

---

107 Andersson: Allmänna kyrkomötet 1957 nr 5, s. 60, Ove Hassler: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 62, Hylander: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 111-112, Junker: Allmänna kyrkomötet 1957 nr 5, s. 26-27, Johan Nilsson: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957, s. 103-104, Nystedt: Allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 39-41, Wohlfahrt: allmänna kyrkomötets protokoll 1957 nr 5, s. 81-82.

108 Corell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958, s. 45.

109 Corell: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958, s. 42-45, Danielsson: allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 80, Edenman: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 18.

110 Junker: Allmänna kyrkomötet 1958 nr 4, s. 53.

111 Bråland: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 65, Holgén: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 99, Junker: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 53, Svenningsson: Allmänna kyrkomötet 1958 nr 4, s. 108.

112 Giertz: Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4, s. 147.

Sammanfattning

Redan 1957 står det klart för många att en klyfta finns, mellan olika grupper: kyrkan och folket, kyrkan och staten, mellan olika teologiska inriktningar, mellan präster och lekmän. Det finns också en rädsla för att klyftan ska bli till splittring. Ledamöter uttrycker historiskt hur kyrkan svikit arbetarrörelsen och de fattiga samt inte tagit slaveriet på allvar. Det skapade en klyfta mellan folket och kyrkan den gången och nu befaras det att samma sak är på väg att hända igen om inte kyrkan står upp för jämställdhet.

Besluten

I korthet beslöt kyrkomötet 1957 att följa särskilda utskottets förslag, som avslog lagförslaget, 62 ledamöter röstade mot kvinnliga präster och 36 röstade med reservanterna och därmed för kvinnliga präster. Genom titta på argumentering för hur ledamöterna kommer att rösta i protokollen, se bilaga 1, kan vi se att hälften av gruppen uttalar att de kommer att rösta nej för att de önskar mer betänketid. Det ger $\frac{1}{3}$ som röstar nej, $\frac{1}{3}$ som vill ha mer tid, $\frac{1}{3}$ som röstar ja, till kvinnliga präster. Det betyder att Ljungbergs, biskop i Stockholm, förslag om att få mer tid för utredning vann omröstning och med den en önskan om att ta en djupare teologiskt ställning i frågan.¹¹³

1958 års allmänna kyrkomöte avslutas med votering med en kontrapositionsordning, där ett ja till Särkilda utskottets förslag, som säger ja till lagförslaget gör att reservationerna faller. 69 ledamöter röstar ja, 29 nej och 2 avstår. Beslutet ger $\frac{2}{3}$ majoritet för kvinnliga präster.¹¹⁴

Sammanfattning av kyrkomötena

Kyrkomötes debatten 1957 handlar mycket om kvinnans tidigare insatts i kyrkan uppskattas, och att kyrkan behöver hennes fortsatta insatser och härav dras tre slutsatser den ena att hon därför skall beredas tillträde som präst, den andra att hon skall ha en egen tjänst, underordnad prästens och slutligen två ledamöter som uttrycker att kvinnans äkta kall är till familj och hemmet. Det är emellanåt en rätt vass ton i argumentationen och att kvinnopräst frågan ens tas upp motiveras av ecklesiastikminister Persson som omsorg för ”kyrkans väl”, vilket återkommer några gånger under debatten. Samtidigt blir det 1957 väldigt klart hur de olika teologiska riktningarna drabbar samman,

---

113 Hylander: Allmänna kyrkomötets protokoll nr 4, 1958, s.3. Boel Hössjer Sundman ”Bekännelse till en levande Herre som alltjämt skapar nytt”: *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 17-18.

114 Allmänna kyrkomötets protokoll 1958 nr 4 s.153-154.

den nya kyrkosynen som samlar högkyrkliga, en del frikyrkliga samt de gammelkyrkliga under en gemensam fana. Det blir en spänning mellan synen på prästen som Kristusrepresentant och *Verbi Divini Minister*. Där Giertz, och professorerna lägger de tunga argumenten.

1958 kommer Första Korintierbrevet att stå mer i centrum, då särskilda utskottets betänkande bygger på en av reservationerna från året innan som behandlar just Första korintierbrevet. Vidare behandlas motion nr 33, som innebär att kyrkan skulle ge upp sitt medbestämmande i kyrkliga frågor och överlämnar åt staten att fatta beslut i frågan, genom att ändra grundlagen, utskottet ställer sig inte bakom motionen. Vidare diskuterar utredningsnämnden en ny lekmanatjänst inom kyrkan med teologisk och pedagogisk inriktning, en slags lägre prästtjänst, vars innehåll ska vara individuell människovård, gruppverksamhet, studieverksamhet och undervisning samt barn- och ungdomsarbete. Men frågan dör på vägen och diskuteras aldrig fullt ut, då riksdagen gjort klart att den inte är intresserad av att tillföra medel för en sådan tjänst.¹¹⁵

Om jag bara skulle följt Carlstens åtta argument mot kvinnliga präster: bibeln som argumentationen, bibeln och tidsbundenheten, Guds ord som argumentationen, skapelseordningen som argument, ett ämbete särskilt anpassat för kvinnor, kyrklig splittring som argument, att tiden är inte mogen samt nyttoaspekten som argumentation, för att försöka förstå vad som hände när ett nej blir ett ja, så undflyr ett djupare perspektiv, där den hermenutiska metoden är en stor hjälp för att borra vidare nedåt i källorna. När det görs så går det att hitta varifrån argument emanerar, dels såsom Simonsson konstaterat om kyrko- och bibelsyn, dels om en djupare aspekt nämligen den existentiella synen, hur individen ser på sitt eget liv, förklarar och tolkar det. Och just därför, menar jag, blev debatten om kvinnliga präster en så stor debatt som engagerade stora delar av samhället och blev inte enbart en inomkyrklig debatt.

När kringlitteraturen läses fås ibland ett intryck av att beslutet gick för snabbt, att det bidrog till klyftan som bildades inom kyrkan, men ”det är också värt att ställa frågan om många samhällsaktiva kvinnor förlorades för kyrkans del för att beslutet kom alldeles för sent.”¹¹⁶ Motståndarna har byggt upp en bild av att beslutet togs under press av staten, menar Göran Lundstedt i ”Vägen fram till kyrkomötets beslut...”¹¹⁷ I debatten återfinns ett konstaterande att statsmakten klargjort sin syn i

---

115 Bihang till Allmänna kyrkomötets protokoll år 1958, åttonde samlingsen, särskilda utskottets betänkande nr 2, s. 22-28, 1957 års kyrkomötes utredningsnämnds betänkande nr 5 år 1958, s. 1-6.

116 Elin Engström ”Hur står det till idag då?": *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 39.

117 Göran Lundstedt ”Vägen fram till beslut...”: *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 127.

frågan genom riksdagsbeslut och ovilja att finansiera annat skilt ämbete för kvinnor, men att någon ledamot skulle känt sig pressad av statsmakten kommer inte till uttryck, snarare talar lekmän om vikten att de är med i beslutsprocessen, dessutom får man inte glömma den tredjedel som sa nej för att de önskade betänketid, nu fick de kortare tid än de önskat. Engström stöder den tanken och menar att det inte alls var fråga om politik eller påtryckningar från kvinnoorganisationerna, utan en mycket teologisk diskussion som fördes och drev fram beslutet 1958.¹¹⁸

En hegemonisk kvinnosyn

1957 påtalas problemen i hemmet och samhället många gånger, som konsekvens finns används det av många som förespråkar kvinnliga präster, att just kvinnorna behövs och förstår problematiken och deras röst behövs där. På motståndarsidan används samma argument av några få för att visa att kvinnans rätta kallelse är till hemmet, problemen beror på att kvinnan försökt att bli alltför lik mannen och gått ut i förvärvslivet och inte orkar med den dubbla arbetsbördan av yrke och hem. Det anas här ett hegemonisk kvinnoideal av hur kvinnan bör och skall vara som möter motstånd med verkligheten. Södling visar hur argumenteringen för kvinnor tar fasta på kvinnans särskilda gåvor, hennes särskildhet från mannen, moderligheten gör att hon är speciellt ämnad för ämbetet.¹¹⁹

Maktkampsmotiv

Det är 25 personer som uttalar sig både 1957 och 1958 vid kyrkomötena, endast en av dem är en kvinna. Av de 25 ledamöterna är tolv präster, samt en organist, två riksdagsmän, en rådman och en häradshövding, två chefredaktörer samt fem högutbildade (professorer, rektorer och lektorer). En stor grupp är den inomkyrkliga grupperingen av präster där 6 är biskopar, 3 domprostar, en prost och två kyrkoherdar samt organisten, de befinner sig på hemmaplan i kyrkomötet, men noteras bör att det endast är det övre hierarkin av prästerskapet som kommer fram när de som uttalat sig vid båda mötena vaskas fram. Vilka är då några av dessa aktörer som utmärker sig?

Nystedt, pastor primarius från Stockholms stift, är den enda prästen som 1957 röstar för kvinnliga präster. Intressant att notera är att han är uppvuxen i Göteborgsstift och prästvigd för densamma, men kommer rätt snart till Samariterhemmet i Uppsala, återvänder till Göteborg där han blir

---

118 Elin Engström "Hur står det till idag då?": *Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958*, s. 25.

119 Maria Södling *Oreda i skapelsen. Kvinnligt och manligt i Svenska kyrkan under 1920-och 30-talen* s. 275.

domprost och blir kort därefter utnämnd till hovpredikant och sitter med i Diakonistyrelsens församlingsutskott. Kanske för att han fick utstå hård kritik av sina kolleger, samtidigt utmärker han sig med sin ödmjuka inställning: ”man skall respektera varje ärlig övertygelse, även om man inte alls delar den.”¹²⁰ En man med bred bas och många kontakter, men han återkommer inte 1958.¹²¹

En stark och intressant aktör är Bo Giertz, biskop i Göteborg, som inte doktorerat men ändå ger sig in de exegetiska diskussionerna som om han hade och ger uttryck för att äga frågan och ha auktoritet i den. Vid den här tiden hämtades de flesta av biskoparna från fakulteterna i Lund och Uppsala, men Giertz har gjort karriär i kyrkan från att 1939-40 ha varit komminister i Torpa, så blir han utnämnd till hovpredikant 1943 och utnämnd till biskop i Göteborg 1948, mer intressant blir det när det ses i ljuset av hans andra giftemål med Elisabeth af Heurlin, 1945. Familjen Heurlin är en prästsläkt från Småland som blev adlad på 1830 i Finland. Min tolkning är att Giertz genom sitt författarskap träder in i det samhällseliga fältet med sitt kulturella religiösa kapital, förvaltar det väl i en tid som var mottaglig för hans budskap. Han är en flitig författare och har genom sin litteratur, både romaner och fromhetslitteratur, starkt präglat den så kallade västkustfromheten. En av de mest kända romanerna är Stengrunden som kom ut 1941. Det ger honom utnämningen till hovpredikant, vilket han också förvaltar väl, kan ana i och med att han gifter sig adligt, vilket ökar hans kapital ytterligare och han har bra kontakter inför biskopsutnämningen. Nu 1957 och 58 har han med sig symboliskt kapital som biskop, kulturellt kapital som författare, ekonomiskt/ socialt kapital med sina nya familjeförbindelser, men inga akademiska meriter. I och med att han befinner sig i sitt eget habitus kyrkans domän gör det inget för han bär med sig så mycket kapital att hans ibland exegetiskt långa uttalanden väger tungt.¹²²

Gerleman företräder akademien men inte *den nya kyrkosynen*, utan ligger närmare lundateologin vilken brukar sägas starta med Nygren, biskopen i Lund som är med på kyrkomötena, Aulén biskop emeritus Lund och professor i systematisk teologi och Bring professor i systematisk teologi. Gerleman. Han har ett stort akademiskt kapital som värderas högt i kyrkomötet, han är en av *experterna*, vilket han utnyttjar för att gå i närkamp med Giertz.

---

120 Nystedt: Allmänna kyrkomötets protokoll nr 5, s.37.

121 Nystedt: <http://runeberg.org/vemardet/1943/0629.html> hämtad 2011-11-29.

122 Giertz, Bo: <http://runeberg.org/vemardet/1957/0346.html> hämtad 2011-11-29, Heurlin: <http://runeberg.org/nfbk/0336.html> hämtad 2011-12-01.

Dessutom finns ett par intressanta lekmän. Främst Junker som återfinns i utredningen från slutet av 1940-talet som då behandlade frågan om kvinnans möjlighet att bli präst. Junker påtalas av andra vid mötet som påläst, vilket gör att man kan ana en teologie kandidat examen eftersom titeln är läroverksadjunkt. Junker är engageras sig i frågan under lång tid och på en hög nivå, men det är svårt att finna spår i verk som ”Vem var det?”, då hon är kvinna och tydligen inte tillräckligt intressant för att nämnas där.

Oljelund, Axel Svensson och Bråland är redaktörer, se bilaga 1 och kan ses som medias agerande på kyrkomötets plan, intressant i anledning av den omfattande debatten som pågick i media vid tiden.

Slutligen tar Meurling upp Fältteorin som en makt mellan gamla och nya aktörer på det yrkesmässiga fältet, en markering av revir, där nykomlingarna försöker tillskansa sig kapital, och status, medan de som varit där längre bevakar sina positioner och tillgångar. Och så kan kyrkomötet också ses i sin argumentation. Motståndarna försöker finna argument i bibeln för sin ståndpunkt då bibeln är ett rättesnöre, men inte använts för att tillförsäkra sig rätt innan. De nya som förespråkar kvinnliga präster vill visa på kvinnans möjligheter och kompetens, de påtalar kvinnans speciella gåvor och jämställdheten, men missar berättelsen om kvinnan vid Sykars brunn där en samarisk kvinna berättar om sitt möte med Jesus, hon predikar och med sina ord omvänder hon folk till tro på Jesus.¹²³

Sandahl har i *Kyrklig splittring* analyserat ett långt större material under längre tid och lyfter fram Wingren som en stark aktör och går själv delvis i diskussion med honom när ämbetsfrågan kommer på tal, då Wingren genom att senare i livet avsäga sig prästämbetet, därmed har han, menar Sandahl, visat att han inte ser substansen, innehållet i ämbetet och Sandahl tagit sida för den högkyrkliga synen på ämbetet.¹²⁴

Vad hände, när ett nej blev ett ja?

Ärkebiskop Anders Wejryd konstaterar att vanligtvis skrivs historien av vinnarna, men vad gäller kvinnoprästfrågan har den till stor del skrivits av förlorarna, de som påstår att beslutet kommit till genom påtryckning ”utifrån” som inte stämmer överens med kyrkans identitet. Där kvinnliga präster

---

123 Birgitta Meurling ”I själen alltid ren”: Äntligen stod hon i predikstolen. *Historiskt vägval* 1958, s. 194.

124 Dag Sandahl *Kyrklig splittring*, s.64.

ses som en belastning för gemenskapen och som en ifrågasättande av traditionen.¹²⁵ Tonen ändras vid 1958-års kyrkomöte, redan från början verkar det som om man vet att beslutet kommer att bli positivt för kvinnliga präster och motståndarna intar en försvarsställning emellanåt när de kritiserar förespråkarna för att inte vara bibeltrogna och förespråka relativisering av bibeln, underförstått de tar på sig tolkningsföreträdet vad gäller bibeln och tolkningen därav.

1957 fanns $\frac{1}{3}$ ledamöter som kunde ha övertygats åt endera hållet, 1958 hade $\frac{2}{3}$ röstat ja. Giertz har ett stort inflytande genom sin litteratur, personlighet, mediala förmåga och auktoritet som en av dem som format västkustfromheten. Han stöddes av några ur den akademiska expertisen, men inte alla, Framför allt lundateologerna med Gerleman som stark företrädare talar för kvinnliga präster. Samtidigt finns det många akademiker på kyrkomötet som yttrar sig, vilka lever och verkar ute i samhället och där säkerligen mött kompetenta kvinnor på olika positioner, vilket kan antas främja åsikten att kvinnor även skulle vara kompetenta präster om man inte ser frågan som principell.

Dessutom återfinns tre redaktörer bland ledamöterna, se bilaga 1, vilket betyder att den debatt som fanns i media vid den tiden kunde göra sig hörd på kyrkomötets arena. Den syn som gemene man delade kunde göra sig hörd, folkkyrkotanken går igenom. Slutligen hade kvinnodelatagandet vid 1958-års kyrkomöte ökat betydligt, vilket kan ses som en positionsmarkering på kyrkomötets arena.

---

125 Anders Wejryd: Äntligen stod hon i predikstolen. Historiskt vägval 1958, s. 5.

5. SLUTSATSER

The Vicar of Dibley som började sändas 1994, eller *Ett Herrans liv* som tv-serien kom att kallas i Sverige, porträtterar Geraldine Granger, spelad av komikern Dawn French, en kvinnlig präst som kommer ut på missiv till en landsortsförsamling i England, i en tid när kvinnor precis fått tillträde till ämbetet i Church of England. När Geraldine, som missiverad kyrkoherede, kommer till församlingen och kyrkorådets självsvåldige ordförande förvånat får syn på henne, blir han förvirrad när han förstår att hon är den nye kyrkoherden och säger något i stil med: -Ja, men du är ju *kvinna*?! -Ja, de här är ju så avslöjande! Säger Geraldine och pekar mot sin ymniga byst.

Och så kan frågan om kvinnliga präster vid första anblicken förstås, att det handlar om det yttre könsliga attributen: man eller kvinna. Men kvinnoprästdebatten är inte enbart en fråga om kön, hierarki och jämställdhet, utan när man tränger längre in frågan handlar det även om existentiella frågor som kommer till uttryck i bibel-, kyrko- och ämbetssynen. Slutet av 1950-talet är en tidpunkt när mycket händer, dels har kvinnan vunnit emancipation på många områden, hon hade blivit myndigförklarad, fått tillträde till högre utbildning och statliga ämbeten, dels fanns det en bild av att kvinnans rätta kall var som husmoder, att ta hand om familj och hem. Vidare är det tiden då två teologiska paradig frontalkrockar. *Den nya kyrkosynen* som förenade högkyrkliga, gammelrykliga med vissa frikyrkliga strömningar i en enad front där man ser kyrkan som instiftad av Jesus själv och där, med även ämbetet och en annan med blandning av anhängare till lundateologin och andra som hade en mer historisk-kritisk hållning till bibeln. Dessutom har vi den profana emancipatoriska utvecklingen, där staten och kvinnoorganisationer önskar likställdhet.

Hur beskrivs kvinnor i debatten och då i synnerhet i förbindelse med prästämbetet?

Kvinnan är annorlunda än mannen, som utgör normen för vad människan är. Ingen vill påtala att man trycker ner eller åsidosätter kvinnan, fastän det är det som förespråkas ibland av motståndarna, när kvinnan skall nöja sig med ett sekundärt ämbete skilt från mannen eller man med vackra ord beskriver kvinnor som i tysthet gjort insatser i kyrkan och därmed låter förstås att det är så det borde vara. Jämställdhet är annars ett viktigt ord, men även om kvinnan är värd lika mycket som mannen är hon inte lik mannen. Avstampet tas i den andra skapelseberättelsen i Första Moseboken, där kvinnan skapas ur mannen.

Kvinnans annorlunda gör att hon dels ses som ytterst lämpad för prästämbetet, själavård, förkunnelse och ungdomsarbete är områden som nämns såsom kvinnliga, emedan eukariustin är det som blir mest problematiskt, där mannen ses som Kristusrepresentant, han ikläder sig Kristus i det att nattvarden firas. Eftersom Jesus var man och gav över ämbetet till sina lärjungar som var män och skickade iväg dem som apostlar – så måste prästen vara man resoneras det. Detta påpekar Gerleman, Per Erik Persson och Wingren med flera är en romersk-katolsk ämbetssyn, vilket även jag menar utan att gå teologiskt djupare in på det.

De som förespråkar kvinnliga präster vill nå dem som inte nåtts tydligare– pröva kvinnors vägar att föra ut evangelium, och menar att kvinnan har sina gåvor som behövs i kyrkans tjänst. En syn som idag kan tyckas självklar, men som helt klart inte var det på 50-talet. En brytningstid och idealet om husmodern och hemmafrun är starkt, man kan kalla det den *hegemoniska kvinnligheten*. För bilden av vad och hur en kvinna skall vara är stark samtidigt lönearbetar alltfler kvinnor, vilket förstås i påståendena om dubbelarbete och hemmen i kris.

Finns det några framträdande aktörer vid kyrkomötena och vilken betydelse för frågans utveckling har de?

I bilaga 1 kan man utläsa att alla biskopar inte uttalar sig vid kyrkomötena, trots att de har symboliskt status genom att vara biskopar är på sin egen arena och oftast är disputerade, då de hämtats från akademin, men inte Gertz Göteborgs biskop. Han gör en stark karriär, gifter sig förmånligt, för ut sin fromhet i litteratur och kommer därför att bli en person med stort kapital som han förvaltar väl på de olika fälten. Därför får motståndarna så pass mycket utrymme som de får, genom Giertz och hans navigerande i frågan, hans habitus. Min åsikt är att Giertz ger legitimitet åt riktning som inte var så stor och fick den att se större ut och att han fränder kände sig större och mäktigare, än de kanske var, dessutom gick de i försvar när nykomlingar, kvinnor, hotade att tränga in på deras yrkesfält, för det är ju hos prästerna det största motståndet fanns.

På den andra sidan är det ingen som riktigt är så tydlig Giertz, men där är några av professorerna från Lund och Uppsala samt några lekmän som vågar att ta kampen. Professorerna utifrån det akademiska kapitalet, som värderas högt på kyrkomötet. Leksämnerna för att Svenska kyrkan är en folkkyrka och inte en prästkyrka och därför känner de att de bär ett kapital som kan sägas vara

legitimitetskapital med sig upp i talarstolen.

Vad är det som händer när ett nej 1957 blir till ett ja 1958?

Hur kan ett nej bli ett ja på bara ett år? Har motståndarna rätt när de hävdar att kyrkan underordnade sig staten 1958? Kyrkan brukar annars upplevas som en organisation med trögflytande struktur som tar lång tid på sig att förändras. Eller beror det på aktörerna som delar den inomkyrkliga debatten?

Kvinnorörelsen har några framträdande aktörer som inte befinner sig kyrkomötets fält men som har en stark röst i samhället och det berör ju ledamöterna med som lyssnar och tar del av litteratur och artiklar, dessutom förekommer tre redaktörer i debatten. Statsmakten har ett antal antal företrädare, riksdagsledamöter med på mötena men ingen av dem möter sig med Giertz, detsamma gäller lekmännen.

Den viktigaste förklaringen till vändningen tror jag ligger i den tredje del som röstade nej till kvinnliga präster 1957 för att få mer betänketid. De fick lite tid även om det inte var så mycket som de önskat. Men de kom hem till sina församlingar och närmiljö, det fält där de kände sig mest hemma, där fick de säkerligen svara på frågor om vad som var på gång, höra omgivningens syn i frågan tog intryck. Folkkyrkan fick säga sitt. När nya ledamöter valdes ut till 1958 års kyrkomöte, var det en betydligt större andel kvinnor än året innan, även det gav utslag i debatten. Min tolkning är att många i den osäkra gruppen påverkades till förmån för kvinnliga präster av debatten som pågick ute i samhället och kanske vid själva mötet 1958, grundläggande är att de inte sett frågan som principiell utan som en ordningsfråga.

För egen del tar jag med mig en ny förståelse för vad diskussionen egentligen handlade om, vilket jag inte riktigt förstod när jag mötte den första gången i början av 90-talet.

Fortsatt forskning

Jag är väl medveten om att Yvonne Hirdmans teorier om isärhållande och det manliga som norm framkommer i materialet, men uppsatsen räcker inte till för att dyka ner i den vinklingen med.

Intressant vore att studera framför allt motståndarsidans argument i den rikliga debatlitteraturen runt 1957-58, utifrån Hirmands teori.

Dessutom vore det intressant att fortsätta att titta på känslor och existentiella frågor för att komma åt varför det blir en så brännande fråga. Carlsten visade på manlighetsstrategierna för bevarandet av den manliga hierarkin, men jag tror att det går djupare än så. Det är inte bara hierarkin i sig som är viktig och därför letar man upp bibelställen som fastställer ordningen och försanthåller dem, utan det handlar om tro, om hur man uppfattar sin tillvaro, om vad man uppfattar vara Guds vilja med människan, mänskligheten och sig själv.

Slutligen vore det intressant att se hur frågan om kvinnliga präster utvecklar sig, 20- 30 talet när det fanns en positiv inställning, och fram till 80- 90-talet då samvetsklausulen tas bort och kyrkomötet beslutar att alla skall kunna samarbeta. Är det samma centrum i frågan? Eller förändras den så som jag anar, från att vara en ordningsfråga där kvinnans röst behövs på 20-30-talet kontra tiden är inte mogen, till 57-58 en bibel- och ämbetsfråga kontra och jämställdhet, till 80- 90-talet en samvetsfråga och trosfråga kontra ordningsfråga.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Tryckta källor

Allmänna Kyrkomötets protokoll år 1957 nr 5.

Bihang till Allmänna Kyrkomötets protokoll år 1957, Första samlingen, Kungl. Maj:ts nådiga skrivelser nr 6.

Allmänna Kyrkomötets protokoll med bihang år 1958, protokoll 4.

Litteraturförteckning

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund, 2008.

Andrén, Carl-Gustaf ”Frågan om kvinnliga präster. Ett debattinlägg från teologiska fakulteten i Lund på 1920-talet”: *Arkiv-Fakultet-Kyrka, Festskrift till Ingmar Brohed*, Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv, 2004.

Brohed, Ingemar (red.)/ Wernolf, Inga (red.) *Sveriges kyrkohistoria. 8, Religionsfrihetens och ekumenikens tid*. Verbum i samarbete med Svenska kyrkans forskningsråd, Stockholm, 2005.

Carlsten, Susanne *Kvinnan och maktens ämbeten: En studie av argumenten mot kvinnors rätt till prästämbetet i jämförelse med argumenten mot kvinnors tillträde till övriga statliga ämbeten* <http://www.uppsatser.se/uppsats/edf252a28d/> kandidatuppsats Linköpings universitet, Institutionen för religion och kultur Linköping, 2006

Gustafsson, Johanna *Kyrka och kön - om könskonstruktioner i Svenska kyrkan 1945-1985*. Brutus Östlings Bokförlag Symposium, Stockholm/ Stehag, 2001.

Jonsson, Åsa *Svenska kyrkan: vad hände under 1950-talet som förändrade kyrkan för framtiden?* <http://hig.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:120182> kandidatuppsats Högskolan i Gävle, Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap 2008

Lindroth, Hjalmar *En bok om kyrkans ämbete*

Nordisk Familjebok. Ugglepplagan hämtad från <http://runeberg.org/nfbk/>.

- Nordlander, Elisabeth *Margit Sahlin. På väg mot verklighet.* Artos & Norma bokförlag, Skellefteå, 2010.
- Sandahl, Dag, *Kyrklig splittring: studier kring debatten om kvinnliga präster i Svenska kyrkan samt bibliografi 1905 - juli 1990, Verbum Förlag, Stockholm 1993.*
- Simonsson, Tord *Kyrkomötet argumenterar. Kritisk analys av argumenttyper i diskussionerna vid 1957 och 1958 års kyrkomöten om »kvinnans behörighet till prästerlig tjänst», CWK Gleerup, Lund, 1963.*
- Sjöberg, Erik *Exegeterna om kvinnliga präster, Svenska kyrkans diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm, 1953.*
- Södling, Maria *Oreda i skapelsen. Kvinnligt och manligt i Svenska kyrkan under 1920-och 30-talen.* Uppsala universitet, Uppsala, 2010.
- Vem är det, Svensk biografisk handbok 1957, Redaktör Ingeborg Burling, P. A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm, 1956. Hämtad från <http://runeberg.org/vemardet/> 2011-11-29*
- Vem är vem? Redaktör Paul Harnesk, Andra upplagan (1962-1968). Hämtad från <http://runeberg.org/vemarvem/> 2011-11-29.*
- Wieselgren, Greta *Den höga tröskeln. Kampen för kvinnans rätt till ämbete.* Gleerups förlag, Lund 1969.
- Wingren, Gustaf *Kyrkans ämbete, Gleerups, Lund 1958.*
- Äntligen stod hon i predikstolen!: Historiskt vägval 1958, redaktör Boel Hössjer Sundman, svenska kyrkan och Verbum Förlag, Stockholm, 2008.*
- Ödman, Per-Johan *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik.* Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2007.

Bilaga 1 Sammanställning av kyrkomöten 1957 och 58

Namn	'57	Kv.syn	Ämne	'58	Kv. syn	Ämne
Persson dep.chef ecklesiastikm. bondeförbundet //1958 fd stats- råd, agronom, riksdagsman. Lunds stift	5		Historisk överblick. Någon enighet råder inte. Vad som just nu gagnar evangeliet. //oförsiktig skrivelse, hot //svarar på vad som kan hända vid nej till kv. präster. När är tiden mogen? //kort genmäle //kort genmäle // två klara princip- ståndpunkter	1		Olika bibelsyn. Praktiska syn- punkterna övervägt, omsorg om kyrkan. Manar församlingarna att överbygga splittring.
Lindell justitieminister	1	kv. psyket lämpat för själa- vård och förkunn- else.	Rättfärdighetskrav. 2000 år gamla orientaliska seder skall inte vara bindande. Risk för klyfta mellan kyrkomöte och riksdag.			
Cullberg biskop Västerås talm. Särsk. utsk.	2	Inte biologi som avgör.	Försvaret utskottet, men delar inte förslaget, vill ha kvinnor i kyrklig tjänst, men inte som präster. Betonar kyrkans särart. //motiverar beslut	2		Kyrka-stat. Juridiska spörsmål, förordar grundlagsändring. //legalt inlägg
Göransson f.d. Rektor, Västerås stift	4	Kv. idag tillgång till utb. Råder ibland över sina män.	Talar för reservationen. Tiden är inne för kvinnliga präster, inget bibliskt skäl emot. Godtyckligt urval. Lekmän och gemene man positiva. //skulle yrkeskv. I ett slag försvinna? //yrkeskvinnorna försvinner inte. Vi vet inte vad som är sant. //står helt och full på bibelns grund	1	För- åldrad kvinno- syn.	Kommenterar all litteratur som kommit ut under året. Läger stor vikt vid utskottets beredning. Kyrkans ledare brutit sin tystnad. Problematiserar 1Kor 14 som står i centrum för motståndarna.
Malmeström biskop Växjö	1	Skapelse ordning.	Tradition.	1		Samvetet, många olösta problem. Yttersta för att överbygga svårigheterna. Herrens bud.
Karlström domprost Skara stift	2	kv. upp skildd från mannens i k:an.	Bibeln norm/ auktoritet, tradi- tion, skapa oro, föreslår annan tjänst för kvinnor. //Kyrkornas världsråd avböjer att utreda frågan		1	Hänvisar till kyrkornas världsråd, som inte velat ta upp frågan om kv. Präster och Lutherska världs- förbundet. Ekumenik.
Junker läroverksadjunkt Sthlm stift	2	Ev. alla språk, även kvinnors. Ev .nä ut	Församlingarna positiva, nu oro bland präster, folkkyrka, evangelium även på kvinnors språk, kan inte begära mindre än ämbetet. //vad konstituerar kyrkan? Ordet rent förkunnas och sakr. Rätt förval. Kvinnan?	1	Lärda ord blir murar för kvinnor.	Tillbaka blick: vad har hänt, vad är annorlunda? Går i svarsmål mot Giertz. Folkkyrkotanken.

Gerleman professor exegetik Lunds univ.	2	Inget behov av kv. präster just nu.	Motiveringen obiblisk/ oevangelisk statisk, förvirrad teologisk debatt, bibelsyn, ämbetsyn, högkyrligheten en realitet, önskar värna kyrkfolket. //”sexualitetens teologi”			
Hassler, Åke professor processrätt Sthlm stift	2	Likställighetskravet	Kvinnan likställdhet rättsligt, politiskt, socialt, inget bibliskt hinder, Guds verk genom kvinnor, men oro för splittring, tiden inte mogen //ny motivering	1	ja	Lekmannas opinionen. 1Kor 14 inte tillräcklig bevisning. Juridisk prövning.
Oljelund redaktör Ny Tid domkapitelsled. Gbg stift	2	Kyrkan legitimerat manssynen.	Synen på mannen och kvinnan, underkännande av nuvarande samhälle såsom icke kristet samhälle. //			
Nystedt pastor primarius Sthlm stift	2	Kyrkan känner inte sin tid. jmf m arbetarrörelsen	Bokstavsbinden bibelsyn, ämbetsuppfattning., ej stöd i bibeln eller bekännelseskriterierna, sakramentsförvaltningen, Respekt splittring? kyrka/lekman o. kv. värld/ //tar ej lättvindigt på bibeln.			
Ljungberg biskop Sthlm	2		Internt kyrkoproblem, bibeltolkning, ämbetsfråga, frågan ej tidigare aktuell, vilken teologi bakom? Mer betänktid. //skilda meningar om vad man ska rösta om	1	nej#	Vinna enighet i kyrkan. Inga principiella skäl mot kv. präster. Väckelsens år.
Renman kommunalborgmästare, domkapitelsledamot Luleå stift	1	Kyrkan behöver kvinnans medverkan	Kyrkan behöver kvinnans medverkan, ej partipolitik, ej kvinnoäksfråga			
Giertz biskop Gbg talesman utsk.	2	Kristen syn på man och kvinna något annat än antik och judisk	Skriften ett nådemedel, samvete, bryta mot Guds ordning och Herrens bud. //går igenom de fyra förslag som lagts	4	Kvinnogärning i kyrkan.	Tros-, bekännelse- och samvetsfråga. Olycksalig brådska. Guds vilja vet vi gn bibeln. Nya luthertolknningen, nymodighet som kommer att falla Luther bunden vid bibelordet, Guds ord. Söndring. //läser bekännelseskriterierna med olika ögon. //hänvisning till reservationen //nu skulle debatten börja! Bibeln själv avgör var gränsen går. Kristus instiftat ämbetet. Handlar inte om bevisning utan tro. Skall voteras om Herrens bud skall gälla i hans kyrka... Vi kan inte alla ha rätt.
Lundqvist f.d. Byråchef, domkapitels-	1	Män och kv. lika lämpade	Svårigheterna som lekman att sätta sig in i frågan på få dagar, nya krav på kyrkan,			

ledamot Sthlm	ja		anpassning, fler kvinnor i gtj, splittring			
Nygren biskop i Lund	3 nej	Bibl. m.syn, kvinnans tid kommer, men inte gn att mask. Seras	”det kungliga svenska salighetsverket”, kyrkan självständig, biblisk människosyn, kvinnan ej kopia av mannen, guds eviga ord. //yrkande till motivering läses upp s. 121. För bedömandet av prästämbetets utgestaltung - kyrkosyn. //först kyrkosyn sedan frågan om kv. präster.	2 nej#		Salighetsverket. Primitiv debatt, Motion 33. direkt grundlagsändring ej gn. kyrkolagen. Ingen ordentlig utredning. Ekumeniska ansvaret. //försvar av motion 33
Andersson organist, Gbg stift	1 nej	Kristus ej bunden av sin tid.	Kristus ej bunden av sin tid, hade bröt mot många tankar hade han velat hade han gett kvinnan ämbetet.	1 nej	Kv. har sina spec. uppg.	”problemet” kv. präster. Ej nedvärdering av kv. Anför Martin Luthers utläggning om 1Tim2. Åsidosätter bibeln och den apostoliska auktoriteten
Stendahl Grosshandlare, Sthlm stift	1 nej	kv. teologer finns redan i försl.	Möjlighet att redan nu anställa kvinnliga teologer i församlingen. Präster bidrar till agitation som skadar kyrkan.			
Hassler, Ove domk.syssloman gen.sek. sv. Prästförb. Linköpings stift	1 nej		Opionsundersökning präster: 87% emot			
Svenningsson rektor Gbg stift	1 ja	Gud kallar både män och kv.	”bokstavsträlsom”, ”alla är ett i Kristus”, sakramentsförvaltning, nya redskap att möta en ny tids krav.	1 ja		Kyrkomötets majoritet lekmän, blivit anklagade för att inte vara trogna Kristus. Fundamentalistisk ämbetsuppfattning. Samvetsfråga på båda sidor.
Nilsson, Gunnar lagman Lunds stift	1 nej*	Kv. kommer att inta sin plats vid sidan om mannen	Bevisbördan ligger på de som vill påvisa hinder för kvinnor, oro för söndring			
Lindroth professor systematisk teol. Uppsala univ.	1 nej	Vad Gud skilt – inte sammanblanda. Slaveri	Kyrkans ämbete , intern kyrklig fråga, trohet mot Herren	2 nej		Tro och vetande blandats, politisk- , kvinnosaksfråga, ev. - luthersk kyrka, skriften, exegetisk och systematisk fråga. //Paulus ser sina ord som principiell innebörd.
Forkman prost Lunds stift	1 nej		Ämbetet instiftat av Kristus, lyda skriften.			
Svensson, Axel redaktör Gbg stift	1 nej	Guds ord.	Finns inget i skriften som stödjer kv. präster, kv. svårt att verka som präster, lekmännen har integritet,	1 nej	Män och kvinnor olika.	Ej kvinnosaksfråga utan trosfråga. Bedömas efter bibeln. Kvinnans uppgift i hemmet.

Lampers rådman särsk. utskottet Gbg stift	1 nej	Annan kv. tjänst Guds ord	Bevisbördan på den som säger att bibeln tillåter kv. präster, inga bevis getts. Ändra en 2000årig tradition, lita på bibeln som är ett nådemedel	1 nej		Bevisbörda. Herren Jesu bud ingen skör tråd. Det är Herrens Jesus bud.
Byström prost Luleå stift	1 nej	Ämbetet stopp för emancipationen	Lyfter fram diakonissan, skrift förstås genom bokstaven	1 nej		I ungyrklykheten som lyfte fram kv. präster. Samvete. Schism/splittring.
Nestor distriktsöverläk. Västerås stift	1 ja	kv. frig. = ev i aktion	Klyftan mellan kyrkan och folket, splittring faktum, ta steget fullt ut. Frågan kommer att återkomma till segern är vunnen.			
Fält komminister Västerås stift	1 nej*	Verklig kv. instats i k:n ej kvinno förakt	Kyrkans syn på prästämbetet, vilken form ska kvinnors arbete i kyrkan ha? Positiv. Lång tradition.			
Wholfahrt fru Västerås stift	1 nej	Kvinnan frigörs t. kv. ej lik man.	Kvinnoförbunden 800.000 bakom opinionen missvisande, tro vila på objektiv sanningsgrund -bibeln. Annan kvinnlig tjänst.			
Lillieroth kyrkoherde Skara stift	1 nej	Kv. i hemmet, man och kvinna olika.	Skapelseordning, präst offentligt ämbete svårt att förena med plikter i hemmet. Man vara man och kvinna kvinna. Begår våld på skapelseordningen	1 nej	Tidlös skapelse ordning. Likställd ej jämställd.	Jesus bryter med sin tids kv. syn. Eget ämbete åt kv. ej pressas in i manlig modell. Gungfly om ej bibeln råder.
Ekström kyrkoherde Lunds stift	1 nej	Andlig moder i stillhet	Relativisering av skriften, otrogen skriften.	1 nej	Manliga o kv. gåvorna	Bibelsyn och frälsningshistoria. Uppfattning i 2000 år.
Danell biskop Skara	1 nej	Likvärdig men ej likställd.	Intellektuell liberalisering. likvärdiga men ej likställda enl. bibeln bör spegla ämbetet. Annan tjänst åt kvinnor.			
Fahlander Folkskolinsp. Strängnäs stift	1 ja	Föräldrad kv. syn	Motståndarna letat argument för sina tankar, Paulus ett barn av sin tid.			
Ljungbeck spårvägskontr. Lunds stift	1 ja		Kyrkans församlingsmedlemmar och kvinnorörelsen och vänstern samt enig press mot särskilda utskottet och kyrkomötet.			
Lundh, Herbert rektor Uppsala stift	1 ja		Uttalar stöd för reservanterna.			
Bråland Chefredaktör Karlstads stift	1	Fädrenas k:a är äv. Mödrar-	Gör en kort resumé över resonemanget vid kyrkomötet så långt...	1 ja		Vädjar till Giertz att mildra konflikten. Tar ej intryck av motståndarsidans argument.

	ja	nas				
Staxäng lantbrukare, riksdagsman Gbg stift	4		Högkyrkliga, självklart att utgå fr. bibeln i frågan. Varnar för förföljelsetider. //jag har lämnat en ärlig deklaration //inte döma varandra //	1		Frågan kommer inte att vara avgjord efter voteringen. Olika bibelsyn. Söndring. - två kyrkor.
	nej			nej		
Rubbestad riksdagsman Karlstads stift	2	Kvinnor na på lanet längtar inte efter kv. präster.	Principiell fråga. Kyrkan behöver fast grund att stå på – bibeln. //kort genmäle			
	nej					
Svenungsson tf kyrkoherde Sthlm stift	1		Undersökning i Stockholm stift. 102 av 148 röstade nej till kv. präster.			
	nej					
Nilsson, John nämndeman Linköpingsstift	1		Guds ord består. Liten kvarleva som är trogen.			
	nej					
Rundblom domprost Västerås stift	1		Efterlyser grundligare utredning.	1	Ej forts. skil. m. o kv.	Kan inte tillämpa nt idag i denna fråga, för avlägset. Guds fortsatta uppenbarelse i det som sker i tiden.
	nej			ja		
Danell, G. A. domprost Växjö stift	1		Mot relativiseringen av nya testamentet. Fast grund – guds ord består.	1	Jungf. Marias lydnad förebild	Bevis för kv. präster i bibeln? Apostoliskt ämbete instiftat av Kristus. Kyrkans förfall.
	nej			nej		
Svensson, Einar kontraktspastor Växjö stift	1		För mycket motstånd för att kunna rösta för, samt ekumenik.			
	nej*					
Jonzon fd högsk. lektor Uppsala stift	1		Före kyrkomötet negativ till kv. präster, nu vägt för och emot, arg. för förslaget.			
	ja					
Hylander biskop Luleå '58 ordf särsk. utsk.	1		Politisk överblick, frågan handlar om bibelsyn och ämbetsyn, svår fråga – mer tid	2	Kv jäm- ställd. m mannen i nt.	Tillbakablick sedan förra året. Går is vars mål gentemot reservanterna. Kristus representation. //Förtydligande av ”uppenbarligen kränkande” - gemenskapsproblem
	nej*			Ja		
Olsson, Osvald kantor Gbg stift	1		Kyrkfolket, de trogna kyrkobesökarna ser det som en tros- och samvetsfråga inte politiskt eller kvinnoaksfråga.			
	nej					
af Sillén Godsägare Uppsala stift	1		Var med 1951 och imponerades av Britta Holmström som ville lägga fram motion i frågan...	1		Sympatier för högkyrkligheten, socialiseringen gn kv., skulle han komma i själanöd önskar han en kv, själavårdare, som är prästvigd.
	ja			ja		
Sillén komminister Karlstad stift	1		Bakom fråga – skall bibeln vara vårt rättesnöre eller inte?			
	nej					
Lundh, Theodor kontraktspastor Luleå stift	1		Varnar för dubbelarbete. Tidlös kamp stat -kyrka.			
	nej					

Elving kyrkoherde Karlstad stift	1 nej		Ämbetet en del kyrkans konstitution.			
Turén fd häradshövd. Västerås stift	1 ja		tillägg till reservation om det skulle bli nekande resultat	1 nej#		Tre biskops reservationen. Juridik. Ge upp medlagstiftningssrätten.
Olsson, Herbert prof. teol. etik Uppsala univ.	2 nej		Slittring, jämlikhetsidén bra för samhället men gäller ej kyrkan, konsekvenser.			
Edenman ecklesiastikmin. Socialdemokrat				2 ja		Riksdagens ståndpunkt klar, delas av folket. Samvetsfråga för båda sidor. Trosfråga. Teologisk utredning. //Bevis?
Josefson doc. dogmatik, direktor Fjellerstedska Uppsala univ.				3 Ja		Prövas inför den heliga skrift med hjälp av bekännelseskriterierna, 1Kor tillhör ej evangeliet, ordningsfråga //motståndarna omtolkar källorna //läsa bibeln med ”rättfg. gn tron alena för ögonen, ur den synpunkten ses fr. om kv. präster.
Borgenstierna biskop Karlstad				1 ja		Gränser finns i bibeln, centrum. Frågan gäller hur och var man drar dem.
Corell kyrkoherde Strängnäs stift				1 nej		Kyrkans innersta väsen, motion 32, värnar motståndarna. Biskopar och prästers frihet.
Lindström domprost Karlstads stift				1 ja	Förändring	Bibelutläggning. Guds ord belagts med bojor.
Bjerström borgmästare talesm. sär. utsk. Uppsala stift				1 ja		Legal utläggning kring motion 33
Rappe friherre, borgmästare Växjö stift				2 ja		Legal utläggning om kyrkolagen och motion 33. //mot motion 33
Edmar f. d. Rektor Linköpings stift				1 ja	Samma rättigheter och ansvar	Kvinnan vill ta ansvar i kyrkan, samvetsnöd bland kvinnor med. Både man och kvinna behövs för att bilda Gud avbild.
Hultgren biskop Härnösand, utnämnd ärkebiskop,				1 ja	Frågan om kv. behörighet = kyrkans kv.syn.	Avvisar motion 33. Ej yttre tvångsläge. Förespråkar enhet.
Lidman-Frostensson riksdagsledamot Sthlm stift				1 ja	Jesus gav kv. värde i förh. t. Gud	Gud kallar kvinnor.

Johansson domprost Linköpings stift				1 ja	Ej man eller kv. Utan männi- skan.	Vad är sanningen? Renlärighet och konserverande. Människan ej man eller kvinna.
Arfwedson fru Skara stift				1 ja	Män och kv. Tillsam mans.	Samhället förändrats därför behövs kv. I kyrklig tjänst, jämför med missionen.
Thore sjökaptän suppl. särskilda utsk. Lunds stift				3 nej	Guds skapelse tanke.	Kyrkomötet speglar ej kyrkfolket. Enstämmig press – opinion. Guds skapelsetanke och Paulus som apostel. //tolkning som gällt i 2000år. //kyrkfolket inte så positiva som sagts
Danielsson häradshövding Lunds stift				1 ja	Ingen kvinno- saks- fråga	Kristen vardagsmänniska, statskyrka till för alla, kvinnoförtryck.
Johansson, Nils domprost Linköpings stift				1 nej		Bibeln en samling fragment. Herrens bud gäller och förbud mot kv. att predika.
Ronnebäck förste assistent Lunds stift				1 ja	Män o kv. olika.	Anklagar Giertz för att vilja att lekfolket ska avstå votering. Prästkyrkan. Kv. Behövs i förkunnelse och själavård.
Holmström fru Lunds stift				1 ja		Sanning och Kristi kyrka.
Nygren, Josef distriktsförest. Luleå stift				1 nej		Egna intressen och mening som styrt, ej Guds vilja. Samvetsfrihet.
Holgén folkskolelärare Gbg stift				1 ja	Jäm- ställdhet	Går i polemik mot bokstavs- troende. Utveckling för rättvisa och likställdhet god. Råds ej splittring.
Solén kontraktspastor Uppsala stift				1 ?		Ställningskrig. Tredje grupp: inget självklart. Ingen teologisk konsensus. Praktiska konsekvenser
Bring professor systematisk teol. Lunds universitet				1 ja		Teologerna inte eniga – varför? Liberalteologins tid förbi. Nya rön i exegetiken. Katolsk ämbets- teologi.
Schöldtz kontraktspastor Lunds stift				1 nej#		Vändan stor. Kv. och män vigas till Ordets tjänare. Råds splittring.
Anderberg biskop Visby				1 ja		Begärde uppskov förra året., förnyad prövning.
Göransson, Sven professor kyrkohistoria Uppsala univ.				1 ja		Kyrkohistoriker bibeln trosnorm i 2000 år. Osäkert vad som låg i nytestamentliga ämbetena. Kallelser.

Herrlin domprost Uppsala stift				1 nej	Uppskat tning av kv. i Sv. k:a	Tränga in i bibeln. Önskade se en vidgad tjänst för kv.
Franzén kontraktsprost Västerås stift				1 nej	kv. den goda jorden	Gud har kallat kv. men det är en fråga om lydnad.
Brunnander kyrkoherde Gbg stift				1 nej		Om lagförslaget går igenom hur blir det med motståndarna?
<p>*röstas nej till kvinnas tillträde till prästerligt ämbete 1957 av olika anledningar, önskar antingen mer utredningstid eller är orolig för splittring och delar inte motiveringen till nekande av kvinnors tillträde till ämbetet.</p> <p># röstas nej till kvinnas tillträde till prästerligt ämbete 1958, vill ha tid eller röstas med Cullbergs reservation, som överlämnar åt Kungl. Maj:t att fatta beslut.</p>						

